Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

оной гарана | № 274 (17397) | 1986 оной ноябриин 27, четверг | Сэн 3 мүн.

ССР-ИНДИ: ҺАЙН ХҮРШЭ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

...). Республикын ...р Р. Гандиин ... правительствын ...эй ЦК-гай Ге...тарь М. С. Гор...ёһоной албанай ...риин 25-да Ин...энэ хэрэгтэ бу..., хани барисаа...ын тула Индиин ...од, политическэ ...он ниитын эм...үмэ хэһэн бай...ээ бүхы юумэн...э митингнүүдтэ, ...политическэ бо...лэн ябуулагша...нүүд соо, хэблэ...үүд дотор элеэр ...ин бүлэг жур...М. С. Горбаче...нтервьюе бүхы ...нэнь ехэ ан...араһан, шагна...Эдэ үдэрнүүдтэ ...Союзай дотоо...дын политика ...юумэ мэдэжэ ...уеын үндэһэн ...нүүдые шиид...ёһоор хандажа ...абаһан байна ...дэб түлөөлэг...эй хөөрэлдэхэ...

...ин бүхы газе...э Союзда, хо...орондохи харил...гдаһан ехэ ма...р гараба. Ту...эй нэгэн — ...ина» иигэжэ бэ...-совет харил...эрэхи үндэһэн асуудалнуудта ...улнэ. Эгээл ехэ ...эй — Советскэ бүлэглэлнүүдтэ ...хүдэлөөнэй ун...табигшадай нэ...диин политика, ...ы хүн түрэл...ехэ удха ша... Советскэ Союз ...орондохи хол...хан сүлөөлэг...льна дарлалта ...мултарһан, эко...социальна гээг...эй тэмсэл сонос...үрэнүүдтэ һайн болоно.

...р 12 час. Па... Совет авиалай... газар тээшэ ...лнэ. Советскэ Индиин Респ/б...түгүүд һэбшээ ...н намилзана. ...ни барисаанай ...нди ба ород ...эрэлэй үгэнүүд...нүүд далбана. ...зэбсэгтэ хүсэ...сэрэгшэдэй, ...морягуудай — ...уул жагсаагда...

...ремьер-Министр ...һамгантаяа са...үүрэй дэргэдэ ...болон тэрэнэй ...алуунаар угтаба. ...гай Политбюро...ССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Ф. Добрынин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. М. Каменцев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. С. Черняев, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник — СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай Маршал С. Ф. Ахромеев, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Ю. М. Воронцов гэгшэд М. С. Горбачевтой хамта эндэ ерээ.

Ниидэлгын талмай дээрэ ехэ буугаар 21 дахин буудажа, салют үгэбэ.

Энэдхэг арадай эртэ урдын ёһо заншалаар совет хүтэлбэрилэгшэдэ гүрэмэл баглаа сэсэгүүд барюулагдаба. Үхибүүдэй үнгын һайхан сэсэгүүдые барюулһан ушар арюун һайхан, хүндэмүүшэ ёһоор угталгын гэршэ жэшээ болоно. Михаил Сергеевич энэдхэг басагадай дэргэдэ хэды дахин тогтохо ушартай болобо. Тэдэнэй нэгэн ород хэлэн дээрэ иигэжэ хандаа: «Михаил Сергеевич, Таниие үнэн зүрхэнһөө амаршалжа байһандаа урма баяртайбди! Танай Делидэ ерэһэнтнай айхабтар ехэ урма баяр түрүүлнэ».

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь министрнүүдтэй: гадаадын хэрэгүүдэй — Н. Д. Тиваритай, дотоодын хэрэгүүдэй — Бута Сингхтэй, хүнүүдэй нөөсэнүүдэй — П. В. Нарасимха Раотай, булад ба шахтануудай — К. Ч. Панттай, мүн правительствын бусад гэшүүдтэй мэндэшэлэлдэбэ.

Советскэ Союзай болон Индиин Республикын Гүрэнэй гимннүүд зэдэлнэ.

М. С. Горбачев хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа гараба. Хүндэлэлэй харуулай начальник тэрээндэ рапорт үгөө.

Совет хүтэлбэрилэгшые амаршалан, Р. Ганди иигэжэ хэлэбэ:

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Михаил Сергеевич Горбачев!

Госпожа Раиса Горбачева!

Советскэ Союзһаа ерэһэн манай ханинар!

Энэдхэг арадай үмэнэһөө таанадые амаршалжа байнаб. Бэрхэшээл түбэгүүдэйшье үе сагта, илалтануудайшье үе сагта таанад манай орониие, манай арадые дэмжэдэг байгаат. Бидэнэртэ тохёолдоһон бэрхэшээл түбэгүүдтэ үе сагташье, Советскэ Союз шалгагдамал, үнэн сэхэ нүхэрнай үлэһэн байгаа. Мүнөөнэй Индиие байгуулгада бидэнэртэ туһалһанайтнай түлөө таанадые амаршалнабди. Таниие, господин Генеральна секретарь, эб найрамдалай тэмсэлшэ байһанайтнай түлөө амаршалнабди. Эрдэм ухаанай болон технологиин гайхамшагта түйлалтанууд хүн түрэлтэнэй бүлын хуби заяае хэтэдэнь ниилүүлэн нэгэдүүлээ. Инди болон Советскэ Сёюз экономическа ба социальна байгуулалтануудаараа ондо ондоошье һаа, 30 гаран жэлэй хугасаа соо һайн хүршэ гүрэнүүд байһанаа харуулаа.

Амгалан ёһоор зэргэ оршолгодо, харилсаа холбоондо үндэһэлһэн гурим дэлхэй дээрэ тогтоолго түүхэдэ шухала байлгые манай хани барисаан батадхана.

Индидэ, Советскэ Союздал адли, шэнэдхэн хубилгалга үг залгамжалуулан бэелүүлэгдэнэ. Манай хоёр орондо национальна хүгжэлтын үнэтэй сэнтэй гол ёһонууд батаар үндэһэжэнхэй. Тиимэһээ хоёр гүрэн өөрынгөө политикада шэнэ шэглэл шэнэ хэмжээгээр олгожо шадаха. Гүрэнэй байгуулалта гээшэ таһалгаряагүй хэрэг. Үнгэрһэн сагай хараа түсэбүүдые мүнөөнэй байдалда тааралдуулха шухала. Эршэмтэй түргөөр ургажа байһан обществодо шэнэ юумэ нэбтэрүүлхэ, һанамжалха, түргөөр шэнэдхэн хубилгажа шададаг байха шухала.

Энэ зуун жэлдэ болоһон дайнай хүшэр хүндэ һургаал эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзые хатуужуулаа. Тэсэбэритэй байха, хүсэ хэрэглэхэгүй гэһэн эртэ урданай энэдхэг заншалаар амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэхэ үүргэ бидэндэ олгогдоо. Бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэһэн манай политикые таанад хүндэлдэг байнат, амгалан тайбан байдал баримталдаг бата хараа бодолыетнай бидэ хүндэлдэгбди. Ядерна буу зэбсэгүүдые хуряалга нэйдамтай эб найрамдал лаб хангаха гэһэн бата этигэлыетнай бидэ хубаалданабди. Манай арадуудай ажана тэниглэн байдалай түлөө, дэлхэй дээрэ тэгшэ һайн байдалай аша туһада гушан жэлэй туршада сугтаа хүдэлжэ байнабди. Манай орондо ерэһэндэтнай баяртайбди. Делитэй богони саг соо уулзахадаа, манайда ходо ерэхэ, Индиин олохон районуудаар ябаха хүсэлтэй болохо бээт гэжэ найданабди.

Энэдхэг-совет хани барисаан мандаха болтогой!

Инди оршон мандаг лэ!

М. С. Горбачев харюугай үгэ хэлэбэ:

Хүндэтэ господин Премьер-Министр Раджив Ганди!

Хүндэтэ госпожа Ганди!

Хүндэтэ дангинанар болон господанар, ханинар!

Энэдхэг газар дээрэ хэлэхэ түрүүшымни үгэнүүд гэбэл, уриһанайнь түлөө господин Раджив Гандида, хани халуунаар угтаһанайнь, һайн һайхан хүсэлэнгүүдые хэлэһэнэйнь түлөө та бүгэдэндэ баярые хүргэһэн үгэнүүд болоно.

Индитэй уулзажа байхадаа, агууехэ энэдхэг арадта Советскэ Союзай арадуудһаа хани барисаата амаршалга дамжуулха хүсэлтэйб.

Танай оронтой хани барисаа, харилсаа холбоо бэелүүлхэ манай залан шууд хараа шугамай хубилшагүй байһые албанай хэрэгээр ерэһэмни гэршэлнэ. Индиин болон СССР-эй хоорондохи харилсаанууд бага бэшэ түүхэтэй, бата ёһо заншалнуудтай болонхой. Тэдэнэр али али талаяа баяжуулдаг, хоёр арадай аша туһада харюусадаг.

Эдэ харилсаанууд улам саашадаа хүгжэхэ зүйтэй, уласхоорондын тогтонигүй бэшэ байдалай болон амгалан тайбан байдалай эрхэ нүхэсэл бүхы шатануудта байгаа, байһаар.

Этигэл найдалда, адли тэгшэ эрхэдэ, бэе бэеэ хүндэлэлгэдэ, нэгэ нэгэнэйнгээ аша туһые хараада абалгада ба нэгэ нэгэндээ анхаралтайгаар хандалгада байгуулагдадаг дээрэһээ совет-энэдхэг харилсаата ябуулганууд үрэ түгэс юм.

Бусад оронуудай бодото, хуулита аша туһада эсэргүүгээр шэглүүлэгдэдэггүй, нэгэ нэгэндээ зүрюугээр табигдадаггүй байһаниинь баһал ехэ шухала.

Советскэ Союзай болон Индиин дотоодынгоо хүгжэлтын ехэ, түүхэтэ удха шанартай зорилгонуудые шиидхэжэ байһан мүнөөнэй шатада совет-индиин харилсаа холбоое улам бүри хүгжөөхэ хэрэгтэй болоно. Мүнөөнэй уласхоорондын түгшүүритэй ба аюултай оршон байдалда дэлхэйн политикада энэ баһал хэрэгтэй.

Хүн түрэлтэнэй урда шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон, аюул ехэ. Эдэмнай гэбэл, ядерна аюул ба ажамидаралгын асуудал, хүгжэжэ байгаа оронуудай бэрхэшээлнүүд болон уршаг хохидол, баруунай ба зүүнэй, хойто ба урда оронууд гэхэ гү, али социально-политическэ элдэб байгуулалтануудай болон тэдэнэрэй хүгжэлтын хэмжээнэй хоорондохи зүрилдөөнүүд, тусхай орон нютагуудта хабаатай ба үндэһэ яһатанай хоорондын кризисүүд болон хёмороо зүришэлдөөнүүд, эдеэ хоолой, элшэ хүсэнэй, оршон тойронхи дайдые хамгаалха асуудалнууд мүн болоно.

Мүнөөнэй дэлхэйн эдэ бүхы орёо хүшэр асуудалнууд тушаа хөөрэлдөөн болохо бээзэ гэжэ һананаб.

Совет-индиин харилсаануудай асуудалнууд, Азиин, Индиин ба Номгон океануудай шиидхэгдээгүй шухала асуудалнууд гол анхаралда байхань сохом. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын, уласхоорондын байдалые һайжаруулхын түлөө тэмсэлэй асуудалнууд харагдажа үзэгдэхэ бээзэ.

Господин Раджив Гандиие бидэ Советскэ Союзда угтаһан байгаабди. Харюу болгожо, албанай хэрэгээр ерэбэ гээшэб. Ходо уулзажа байдаг бэшэшье һаа, үе үе болоод бидэнэй хоорондо болодог хөөрэлдөөе би ехэтэ сэгнэдэгби.

Энэмнай манай уласхоорондын ажал ябуулгын ба хоёр талын харилсаанай шухалын шухала асуудалнуудые мэдэжэ байха арга бидэндэ олгодог.

Делидэ үргэлжэлүүлэгдэһэн хөөрэлдөөн совет-индиин олон янзын харилсаае улам бүри эршэ хүсэтэй болгохо, дэлхэйн политикын эрхэ нүхэсэл, амгалан тайбан ба бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалай эрхэ нүхэсэл болодог манай агууехэ хоёр гүрэнэй харилсаата ябуулгын үүргые бүри дээшэлүүлхэ бээ гэжэ һэжэглэнэгүйб.

Намтай хамта ерэлсэһэн бүхы хүнүүдэй зүгһөө таанадта үшөө дахин үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэб.

Баярай оршон байдалда угтаһанайтнай, сэсэгүүдэй түлөө һайн даа. Сэсэгүүд гээшэ эртэ урдын мүнил ёһо заншал бэшэ, харин һураггүй ехэ удхатай гэжэ бидэ тоолонобди.

Удаань совет хүтэлбэрилэгшые Индиин правительствын гэшүүдтэй, парламентын депутадуудтай танилсуулба. Политическэ партинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, элитэ мэдээжэ ниитын ажал ябуулагшадтай, Индидэ түлөөлэгдэһэн гадаадын оронуудай дипломатическа түлөөлэлгэнүүдэй толгойлогшонортой тэрэ мэндэшэлэлдэнэ.

СССР-һээ Индидэ байдаг элшэн сайд В. Н. Рыков болон Индиһээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Т. Н. Кауль, совет посольствын, худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ эмхиин, Индидэ байдаг бусад совет эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд угтагшадай дунда байлсаба.

Аэропорт дээрэ тусхай уулзалгын дүүрэһэнэй һүүлээр М. С. Горбачев Р. Ганди хоёр автомашинада һуужа, мотоциклистнүүдэй хүндэтэй харуулда үдэшүүлэгдэн, совет айлшанай байха резиденцидэ Раштрапати Бхаван гэһэн президентскэ ордон тээшэ шэглэбэ. Ягаан хайр шулуугаар национальна түхэл маягтайгаар баригдаһан гүрэнэй толгойлогшын ордон ниислэлэй түбтэ оршодог. Правительствын проспект — хотын Радж Патх гэһэн гол магистраль тэрэ ордондо асардаг. Январиин 26-да Индиин национальна һайндэртэ тэрээгүүр сэрэгэй парадууд болон жагсаалнууд үнгэрдэг.

Автомашинануудай аэропортһоо город ябаха замдань үйлсэнүүд болон талмайнууд дээрэ Советскэ Союзай ба Индиин республикын гүрэнэй тугууд, амаршалгын олон тоото транспарантнууд үлгэгдэнхэй байба.

Ниислэлэй хэдэн зуугаад мянган хүн зон М. С. Горбачевые халуунаар амаршалаа. Премьер-министр Р. Гандиин уряалаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин албанай хэрэгээр ерэһэн ушар хани барисаата заншалта харилсаае саашадань гүнзэгырүүлхые хоёр ороной хүсэдэг байһан тухайнь үнэншэмөөр гэршэлнэ, уласхоорондын амгалан тайбан байдал ба харилсаа холбоо бэхижүүлгэдэ шэглүүлэгдэһэн зорилгонуудые хоёр гүрэнэй ба тэдэнэрэй хүтэлбэрилэгшэдэй бэелүүлхэ замдань үшөө нэгэ ехэ алхам болоно гээд бидэнэрэй хөөрэлдэһэн хүн бүхэн хэлэһэн байна.

Түүхэтэ үйлэ хэрэг гээд жиирэй хүнүүд энээниие нэрлэнэ. Хоёр ниислэлдэ — Москвада Индира Гандиин нэрэмжэтэ талмай дээрэ, Делидэ Джан Патх гэжэ түбэй магистральнуудай нэгэн дээрэ тэдэнэрһээ интервью абаһан байнабди. Бэе бэеһээ олон мянган километр холо, ондо ондоо үзэлтэй хүнүүд — Москвагай багша ба Делиин ажал ябуулагша хоёр ороной арадуудай бэе бэеэ хүндэлдэг байһан тухай сэдьхэлээ хүдэлгэн хэлэнэ.

«Гурбадахи классай һурагшадта Инди тухай һаяхан хөөрэжэ үгөө һэм, — гээд Москвагай багша Т. Г. Кирдина хэлээ. Хүдэлмэришэн-таряашанай республикын соносхоһон дарлагданги арадуудай өөһэдынгөө байдалые өөһэдөө тодорхойлхо ба сүлөөлхэ гол ёһын эрхэ сүлөөгэй түлөө баатарлигаар тэмсэжэ байһан энэдхэг арадай дунда халуунаар дэмжэгдэһэн тухай Ленинэй үгэнүүдые уншажа үгөө һэм. Харин һүүлдэнь энэ орон тухай мэдэхэ юумэеэ хубаалдахыень гүйбаб... 8—9 наһатай хүбүүд, басагад Инди, тэрэнэй түүхэ, мүнөөдэрэйнь байдал тухайнь иимэ ехэ юумэ мэдэхэ гэжэ огто һанаагүйб. Хани барисаата орониие үнэн зүрхэнһөө хүндэлдэг арад лэ иимэ бодото һонирхол хүмүүжүүлжэ шадаха гээшэ ааб даа».

М. С. Горбачевой Дели ерэһэнэй һүүлээр хүдэлдэг бензоколонкын дэргэдэ 45-тай алба хаагша Бхупиндер Синхомтой хөөрэлдөө һэмди.

«Совет-индиин харилсаа холбоон гүнзэгы үндэһэтэй, һайн һайхан ёһо заншалтай гээшэ, — гээд тэрэ хэлэнэ. — Тиин манай хани барисаата харилсаае бэхижүүлхэ һайн һайхан хэрэгтэ, хүдэлмэришэдэй хэлсэдэг ёһоор, түлишын нөөсэ барагдахагүй. Генеральна секретариин албанай хэрэгээр ерэлгэнь хадаа манай энэдхэг хүн бүхэнэй, совет хүн бүхэнэй аша туһада манай харилсаа холбооной улам үргэдхэгдэхэ байһанай эрхэ нүхэсэл болоно».

В. БАЙДАШИН,
А. БЕЛИКОВ,
Г. ШИШКИН.

ТАСС

ШЭНЭ ҺОНИН

СОВЕТ-ИНДИИН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ЭХИЛБЭ

ДЕЛИ. (ТАСС). М. С. Горбачев болон Раджив Гандиин хоорондохи түрүүшын хөөрэлдөөн ноябриин 25-най үдэ багта правительствын байшан соо болобо. Хөөрэлдөөнүүд дүрбэн часһаа дээшэ саг соо үргэлжэлөө. Гол түлэб уласхоорондын асуудалнууд гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Хөөрэлдөөнэй эхилхын урда тээ совет болон энэдхэг тусхай тушаалтадай байха үедэ Р. Ганди, М. С. Горбачев үгэ хэлэхэдээ, албанай хэрэгээр ерэһэн ушарые үндэрөөр сэгнээ.

Дэлхэй дээрэ агууехэ хоёр гүрэнэй оршон байдал хоёр талын харилсаанай, мүн уласхоорондын үргэн ехэ түсэбэй талаар тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ асари ехэ харюусалга олгодог байна гэжэ М. С. Горбачев тэмдэглээ. Урда тээнь байһан хүнүүдһээ хоёр хүтэлбэрилэгшэ үнэтэ шухаг юумэ дамжуулан абаба. Энэнь тэдэнэй арадуудай аша туһада хоёр ороной мүнөө үеын эрилтэнүүдые хараада абабал, политикын, экономикын, эрдэм-техникын холбоо барисаанай, соёлой талаар олохон асуудалнуудые шиидхэхын тула найдамтай үндэһэ һуури боложо үгэнэ.

Совет болон Индиин общество асари ехэ хубилалтануудай үе сагта оробо. Энэнь имагтал харилсаа холбоое үргэдхэхын бэшэ, харин тэрэнэй шанарые нилээд дээшэлүүлхын тула шэнэ нэмэлтэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ.

Урдандаа, мүн ерээдүйдэ хоёр орондо һайн үндэһэ һууринь болодог байһан, болохошье ёһотой. 1971 оной совет-индиин договор ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдээ. Эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүд үе сагай эрилтэнүүдэй үндэһөөр энэ хөөрэлдөөе шэнэ шатада гаргаха харилсаа холбоое батадхаха, тэрэниие шэнэ шатада гаргаха арга олгохо байна.

М. С. Горбачев болон Р. Гандиин хоорондо хөөрэлдөөнүүдэй үнгэргэгдэхэтэй хамта совет-индиин делегацинуудай хөөрэлдөөнүүд болобо. Хоёр тала совет-индиин харилсаанай бүхы асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн, ажал хэрэгүүдэйнгээ дүнгүүдые согсолһон, шэнэ арга боломжонуудай бии байһые шэнжэлһэн, албанай хэрэгээр ерэлгэдэ бэлэдхэлэй үедэ Москвада болон Делидэ табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлһэн байгаа.

Хани ёһоной, үгэеэ ойлголсолгын ба нэгэ нэгэнэйнгээ эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хараада абахаар бэлэн байлгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдтэ Э. А. Шеварднадзе, А. Ф. Добрынин, В. М. Каменцев, С. Ф. Ахромеев, Индиин правительствын гэшүүд хабаадаба.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хүндэлэлдэ Индиин Республикын Премьер-Министр Раджив Ганди ноябриин 24-нэй үдэшэ Хайдарабадска ордон соо сайлалга хээ.

Э. А. Шеварднадзе, А. Ф. Добрынин болон КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарьтай хамта ябаһан бусад тусхай тушаалтад, Индиин талаһаа — правительствын, парламентын гэшүүд, элитэ мэдээжэ политическэ ба ниитын ажал ябуулагшад хабаадаба.

Р. Ганди болон М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдаа.

Сайлалга халуун дулаан, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрбэ.

* * *

Сайлалгын һүүлээр М. С. Горбачев болон тэрэнэй һамганай хүндэлэлдэ Президентын ордон соо Индиин артистнууд концерт-наада табиба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
У К А З

НҮХЭР Н. И. КРЮЧКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ОРЛОГШООР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **тогтооно:**

нүхэр **Крючков** Николай Ивановичые **Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор** томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо В. АГАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной ноябриин 26.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
У К А З

НҮХЭР Г. Ф. СОЛОВЬЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАҺУУДАЛАЙ-КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН МИНИСТРЭЭР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **тогтооно:**
нүхэр **Соловьев** Геннадий Федоровичые **Буряадай АССР-эй** ажаһуудалай-коммунальна **ажахын министрээр** томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо В. АГАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной ноябриин 25.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

...на. Һүүлэй үедэ районие саг үргэлжэ хойшонь татажа ябаһан «Электромашина» завод намарай дунда һарада ороһон гээгдэлһээ урагшатай гараба. 101,6; 104,3, 108,3 гэһэн тоонуудаар продукци худалдаха, товарна продукци үйлэдбэрилхэ, ажалай бүтээсын түсэбэй дүүргэлтэ тэмдэглэгдэнхэй. Шэлэй заводой, оёдолой, «Туяана» нэгэдэлэй эрхимээр хүдэлжэ гараһан һаань, Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдэй завод, һээы гутал дарадаг фабрика зарим дүнгүүдээрээ бираагүй. Железнодорожно районой предприятинууд сооһоо ЛВРЗ, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод, «Байкалрыбпром» нэгэдэл түрүүлнэ. Тиихэдэ «Теплоприбор» заводто, «Бурятфермаш» нэгэдэлдэ бии байгаа арга боломжонууд үшөөл гүйсэд хэрэглэгдээгүй, экономическа ургалтын нөөсэнүүд бодотоор хараада абтаагүй байһаар гэжэ тобшолмоор. Октябрьска районой нарин сэмбын комбинат, гадар трикотаж хубсаһанай фабрика жэлэй түсэб урагшатай дүүргэхэ гүйсэд арга шадалтай гэжэ ойлгомоор.

Хүдөөгэй районуудые абаад харабал, Захаминай, Бэшүүрэй, Прибайкалиин, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай районуудай предприятинуудай коллективүүдэй габшагайгаар ажаллаһаниинь эли.

1986 оной түсэб заатагүй дүүргэхэ хараатайгаар хүдэлжэ байһан предприятинууд сооһоо Хяагтын плавико-шпадай рудниигые, Зэдын комбинадые, «Татарский ключ» карьерые, Селенгинскын целлюлозо-картонно комбинадые, рельс гагналгын 32-дохи поездые, «Бурятмебель» нэгэдэлые нэрлэмээр. Модо бэлэдхэдэг нэгэдэлнүүдэй Бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсожо, гээгдэлһээ гараһан «Забайкаллес» нэгэдэл продукци худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбүүдые дүүргэбэшье, товарна продукци үйлэдбэрилгөөрөө гээгдэлдэ ороо. Гусиноозёрскын, Хүртэйн, Шулуутайн, Муяын леспромхозууд, Селенгинскын модоной бааза, нэгэдэлэй заһабарилга-барилгын управлени эрхим коллективүүдэй тоодо ороно.

Продукци худалдаха түсэбөө республика дотор үнгэрһэн 10 һарын туршада 32 предприяти дүүргээгүй. Октябрь һарада энэ тоо нэгэ бага үсөөрөө гэхэ гү, али 25 гэжэ тоологдоно. Тэрэ тоодо Холбоолжоной шулуун нүүрһэнэй уурхай, «Гусиноозёрская» шахта, Элхиин авто-заһабарилгын, Харанхын холимог тэжээлэй заводууд, Хандагатайн, Баргажанай леспромхозууд оролсоно. Гадна бүхыдөө 53 предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Эдэ тон голхоролтой баримтанууд гээшэ. Продукциин гол шухаг зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ тухай хэлэбэл, 192 тонно булад, 0,4 мянган тонно түмэр хэрэгсэлнүүд, 706 мянган дүрбэлжэн метр зомгоолоор хэгдэдэг хабтагайнууд, 8,3 мянган тонно цемент, 8,9 тонно клинкер, 209 тонно угаагдаһан нооһон гэхэ мэтэ түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Һарын туршада продукци нэгэ жэгдэ бэшээр үйлэдбэрилэгдэнэ. Һарын эхиндэ эршэнь һулашаг һаа, һүүлэйнь долоон хоногуудта һураггүй ехэ хэмжээнэй продукци гаргагдана.

Эрдэм, техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, гол фонднуудаа дүүрэн хүсэндэнь ашаглаха, хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл бадарааха, урмашуулха гэхэһээ эхилээд, ургалтын, дабшалтын арга нүхэсэлнүүдые гүйсэд хэрэглэхэ шухала. Үгыл һаа, эрид хубилалтын орондо унжагайралган, удааралган болоод лэ хүгжэлтэ, дэбжэлтэ аалидаха бшуу.

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй эсэслэтэр һара үлүүтэйхэн саг үлэбэ.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин суглуулжа согсолһон тоо, мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, республикымнай районууд байгша оной үнгэрһэн арбан һара хахадай туршада гүрэндэ бүхыдөө 57039 тонно шэгнүүртэй мал тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые 81 процент дүүргээ. Эндэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Ахын, Кабанскын, Загарайн районууд урагшатай гэхэ гү, али хараалагдаһан түсэбөө 91—93 процентдэ хүргөөд байнхай. Тиихэдэ Хориин, Хойто-Байгалай районуудай ажахынууд үнгэрһэн хугасаа соо мяханай комбинадта үүсэлэгдэхэ мал олоор тушаажа, даабаряа 89 процент бэелүүлэнхэй. Тиин гэһээ Хяагтын, Тарбагатайн районууд түсэбөө оройдоол 71 процентдэ хүргөөд байна.

Үнгэрһэн хахад һарын туршада гүрэндэ мяха тушааха талаар тэмсэл урда мэтэ үргэнөөр дэлгэржэ, нёдондоной энэ үеынхиһөө 1389 тонно продукци үлүү бэлэдхэгдээд байна. Энэ хугасаа соо Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын районуудһаа малай мяхан ехээр абтаа. Тиихэдэ Бэшүүрэй, Зэдын районой ажахынууд урид шахажа шэгнүүрыень дээшэлүүлһэн үхэрнүүдээ олоор тушаагаа.

Гүрэндэ эрхим шанартай продукци ехээр тушааха эрилтын табигдаад байһан мүнөө үедэ тарган мал мяханай комбинадта эльгээһэн ажахынууд хэзээдэшье нэмэлтэ түлбэридэ хүртэжэ, улам олзотоно гээшэ. Жэшээлбэл, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үүсэлэгдэхэ мал бүхэнөө һайнаар шахажа, томо шэгнүүртэйгээр гүрэндэ эльгээдэгээрээ суурханхай. Тодорхойлбол, үнгэрһэн хахад һарын туршада энэ районһоо туд бүреэ 350 килограммһаа үлүү шэгнүүртэй үхэрнүүд асаргдаһан байха юм. Тиин гэһээ мал шахаха хүдэлмэреэ мүнөө хүрэтэрөө һайнаар эмхидхээгүй гэхэ гү, али эмхидхээшье һаа, шахамалнуудайнгаа тэжээлэй рационие ондо орохо бусад малайхидал адляар зохёожо, суглууһан үхэрнүүдээ таргалуулхын орондо тураагаад тушаадаг ажахынууд республика дотор бии. Иимэ колхоз, совхозуудта гүрэндэ худалдахаар малшье абаһаар олдохогүй, булта бага шэгнүүртэй байна ха юм. Жэшээлбэл, Хурамхаанай районойхид үнгэрһэн 15 хоногой туршада оройдоол 21 тонно шэгнүүртэй мал гүрэндэ тушаагаа. Байгша ондо үбһэ тэжээлэй элбэгээр бэлэдхэгдэһэниие хараада абажа, гүрэндэ тушаагдаха бүхы түрэлэй малаа һайнаар шахажа таргалуулха гээшэ хэйшолуулашагүй хэрэг мүн. Эндэ тэжээлээ харамнажа, малаа таргалуулангүй, бага шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдагшад заабол хохидолдо орохо байна.

Байгша ондо сагаан эдеэ гүрэндэ тушааха талаар республикымнай районууд урагшатай. Түсхайлбал, хараалагдаһан түсэбөө 102 процент дүүргэнхэй, ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа байна ха юм. Мүнөө үедэ республикымнай зургаан райондо жэлэй түсэб дүүргэхэ тэмсэл улам эршэмтэйгээр үргэлжэлһөөр. Бүхы дээрээ ажахы бүхэнэй коллективүүд байгша ондо үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү абаха мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, бүхы арга шадабаряа элсүүлнэ.

Үнгэрһэн арбан табан хоногой туршада Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Кабанскын районууд һү ехээр тушаагаа. Тиихэдэ Тарбагатайн, Бэшүүрэй районууд туд бүреэ 328—339 тонно һү бэлэдхэһэн байна. Тиин гэһээ Баунтын, Хойто-Байгалай районуудһаа һүн багаар абтана. Сагаан эдеэ үбэлэй үедэ улам ехээр үйлэдбэрилхын тула ферма бүхэнэй дэргэдэхи тэжээлэй цехүүдые һайнаар хүдэлгэжэ, үнеэдтэе шанаржуулагдаһан тэжээл таһалгаряагүй үгэхэ гээшэ зайлуулшагүй хэрэг мүн. Илангаяа һаалишадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэдээ, гансашье һү ехээр һаажа бэлэдхэхэ бэшэ, мүн шанарыень эрид һайжаруулха эрилтэ табиха шухала. Үбэлэй һарануудта мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, бүхы түрэлэй малаа гэмгүй һайнаар ондо оруулхаар республика дотороо үүсхэл гаргаһан Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой, Бэшүүрэй районой Бэшүүрэй совхозой уряае һайшааһан республикымнай малай гүүртэнүүдэй, һүнэй комплекснууд болон фермэнүүдэй коллективүүд мүнөө дээшэлүүлэгдэһэн уялга абанхай ажаллана.

Малшадай энэ тэмсэлдэ шубуушадшье оролсонхой, арга шадабаряа туршалсана. Жэшээлбэл, республикымнай районууд гүрэндэ үндэгэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые 94 процент дүүргээ. Эндэ Кабанскын, Зэдын, Хориин районой тахяашад даабаряа үлүүлэнхэй. Тиихэдэ Загарайн районой шубуушад түсэбөө 2,2 дахин үлүүлээ. Ивалгын районой тахяашад даабаряа 88 процентдэ хүргэнхэй. Жэлэй эсэслэтэр түсэбтэ даабаряа сүм дүүргэхээр тэмсэл тэдэнэр ябуулна.

Нооһо гүрэндэ тушааха жэлэй түсэб 95 процент бэелүүлэгдээ. Энэ хугасаа соо оройдоол табан — Яруунын, Ивалгын, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй районууд хараалагдаһан түсэбөө дүүргээ. Харин бусад районууд гээгдэлдэ оронхой.

ҮҮСХЭЛ, УРЯАНУУДЫНЬ ҮНДЭҺЭТЭЙ

...Олоной социально-экономическэ хүгжэлтэ хурдадхахын түлөө эрдэм, техникын түйлалтынуудые, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ зорилго гэжэ партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүд дотор заагданхай. Эдэ зорилгонуудые бодотоор бэелүүлхын тула социалис мүрысөөнэй үүргэ һүлөө дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Манай нэгэдэлэй автотранспортна предприятинуудай хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ашаанай автотранспортна 1-дэхи, 2-дохи, пассажирнуудые зөөдэг 1-дэхи, 3-дахи предприятинууд, Баргажанай, Северобайкальскын АТП-нүүдэй коллективүүд мүрысөөндэ түрүү зэргэдэ дабшана.

Автомобильнуудые ашаг үрэтэйгээр ашаглалгые дээшэлүүлгэдэ, арадай ажахын, хүн зоной хэрэгцээнүүдые эдэ талаар гүйсэд дүүргэхэ, хангалгада, мүн жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэлгын түлөө мүрысөөн [illegible]. Предприятинуудай коллективүүдэй ажал эмхидхэлгын түрүү [illegible] нэбтэрүүлгэдэ, заһабарилга болон техническэ хангалгын шанарые һайжаруулгада ехэ анхаарал хандуулагдана гэжэ.

Бүхэдөө 6383 хүнэй 5806-ниинь арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ тухай мүрысөөндэ оролсонхой. Ажалдаа коммунис ёһоор хандаха хүдэлөөндэ жолоошод, заһабарилгашад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд — хамта дээрээ 4232 хүн хабаадаһанхай. Эдэнэй 1432-ынь «Коммунис ажалай ударник» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

1100 жолоошон, заһабарилгын хүдэлмэришэн ба 49 бригада табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид бэелүүлһэн тухайгаа элидхээ. Уламжалан, нэгэдэл бүхыдөө ашаа зөөхэ үнгэрһэн арбан һарын түсэбые бүхы гол дүнгүүдээр урагшатай дүүргээ бшуу.

Илангаяа һайнаар, бии байгаа арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр элсүүлэн хүдэлдэг коллективүүдэй тоодо 2-дохи ГАП-ые нэрлээ һэмди. Ажалдаа зохёохы ёһоор хандалгын гурим эндэмнай тогтонижонхой гэбэл алдуугүй. Жолоошодой мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ асуудал харааһаа огто алдагдадаггүй. Үйлэдбэриин һуралсалай хэшээлнүүд тогтоогдоһон болзортоо үнгэргэгдэдэг. «Буряадай АССР-эй транспортын габьята хүдэлмэрилэгшэ» К. И. [illegible]евалов хэдэн жэлэй саа-һуралсалай талаар ахалагша-мастераар томилогдоһон. Тэрэнэй албан хэрэгүүд-үүсхэл оролдосотойгоор [illegible]дэһанайнь ашаар олон жолоошод мэдэсэ, шадабаряа [illegible]гэдхээ. Һургуулинууд хоо-[illegible]ндын комбинадтай пред-[illegible]риятиинхид нягта харилсаа [illegible]олбоотой болонхой. Тэндэ [illegible]балсадаг һурагшад шудал-[illegible]ан, үзэһэнөө практика дээрэ ойлгожо абахын тула 2-дохи ГАП-ай заһабарилгын мастерскойнуудта ехэл дуратайгаар ородог юм. Эдэнэр дунда һургуули дүүргэхэ хаһадаа разрядуудтай болодог. Юрэдөө, кадрнуудые тогтоонижуулхаар онсо оролдолго гаргагдаһан, хүдэлмэришэдөө дутаадаагүй газарта мүрысөөн эршэ һулададаг бшуу.

Северобайкальскын автотранспортна предприятиин жолоошод автомашинануудаа миин байлгангүй, шадаал һаа, ехэ хэмжээнэй ашаа зөөхэ гэжэ зэмэлээнэ. Техникэдэ дүйтэй бэрхэ жолоошодой дүршэл дэлгэрүүлэгдэнэ. Баргажанай АТП-гэй коллектив үнгэрһэн арбан һарын дүнгөөр бусадай дундаһаа мүн лэ шалгараа. Онсолбол, ашаа зөөлгын түсэб 100,7, пассажирнуудые зөөлгын түсэб 105,7, ажалай бүтээсын талаар түсэб 110,6 процент бэелүүлэгдээ. Ажалаа шадамар бэрхээр эмхидхэжэ, заһабарилгаа, техническэ хангалтаа һайн шанартайгаар [illegible] ашаар иимэ амжалтанууд туйлагдаа.

Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна 1-дэхи предприятиин коллективэй амжалтада М. А. Бородинай толгойлдог эрхим бригадын хубита ехэ. Тус бригадынхид [illegible]. Партгрупоргнь И. А. Слу[illegible] гэгшэд партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилан ойлгуулха үүргэтэй тула коллективтээ оло дахин хөөрэлдөө хэһэн юм. Тус бригада жэлэйгээ түсэб 1986 оной октябриин 10-да дүүргээд, ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллана.

Олонхи коллективүүдтэ алмалта, арьбалалтын түлөө тэмсэл шангаданхай. Улаан-Үдын пассажирнуудые зөөдэг 1-дэхи предприятида шэнгэн түлишэ гаргашалалга шанга хиналта доро абтанхай. Д. Е. Мещеряковой толгойлдог бригадынхид (партгрупоргнь В. С. Бурлаков) жэлэй эхинһээ шэнгэн түлишэ илангаяа ехээр алмахаһаа гадуур социалис мүрысөөндэ эрхимлээ. Олзо оршын түсэб 110, автобусуудые линидэ гаргалгын коэффициент 109 процентдэ хүрөө. Тус предприятида мүрысөөнэй дүн саг болзортоо соголоогдоно, түрүү зэргэдэ гарагшад олоной дунда мэдээжэ болоно, үнэтэ бэлэгүүдээр, мүнгэн шангаар урмашуулагдана. Хурдадхалгын, шэнэдхэн хубилгалгын үе сагай эрилтэнүүдтэй зохилдуулан хүдэлэгшэд сооһоо 1-дэхи ГАП-ай Л. Е. Вишняковой, 1-дэхи ПАП-ай В. И. Карповай бригаднуудые дурдамаар. Дунда зэргээр хүдэлэгшэдые түрүү зэргэдэ гаргаха, гээгдэгшэдые — түсэб дүүргэлтэдэ зоригжуулха гэһэн уряа эдэ коллективүүдтэ дэлгэрэнхэй. Энэнь хооһон найдуулга үгэ бэшэ, харин ёһоор бэелмээр хүсэлэнь мүн.

Мүнөө бригаднуудай гэшүүд харюусалгаа нэгэн адляар мэдэрдэг болонхой. Өөрынгөө урдахиие, олзо оршоёол хараад ябадаг хаһа үнгэрөө. Аваригүйгөөр хүдэлхын, пассажирнуудые аятай зохидоор хангахын түлөө харалганууд эмхидхэгдэнэ.

Ажабайдалдамнай, ажал хүдэлмэридэмнай боложо байһан хубилалтануудые ёһотоор сэгнэжэ, ойлгожо, мэдэржэ ябадаг хүнүүд үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дунда илангаяа олон. Эдэнэр өөһэдынгөө коллективүүдтэ үльгэр жэшээ боломоор хүдэлхые оролдохоһоо гадна ниитын хэрэгүүдтэ эдэбхи, ульһаяа зорюулдаг. Тэдэнэй дундаһаа нэгэдэлэй жолоошод В. И. Казарикиниие, В. К. Чимитовые, Г. Б. Жебахановые, Ю. Н. Нестеровые болон бусад олониие нэрлэмээр. Эдэнэрэй ажалай календарь дээрэ 1987 он гаранхай.

Хамтын подряд нэбтэрүүлхэ гэжэ бүри ехэ оролдолго гаргагдадаг болоо. Нэгэдэлдэ бригадирнуудай совет хүдэлмэреэ һэргээгээ. Үе-үе болоод лэ советэй заседанинууд боложо, бригадна подряд нэбтэрүүлгын, гүрэнэй түсэб дүүргэлтын, ажалай журамай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг болонхой.

«Автомобильнуудые заһабарилгагүй удаан саг соо ябуулха» гэһэн конкурс эмхидхэхээр үүсхэл гаргагдаа бэлэй. Автомашинануудай техническэ байдалые һайжаруулгада, капитальна заһабарилгагүйгөөр удаан саг соо ябуулгада, түлишэ, түрхисын материалнуудые, запчастьнуудые алмалгада тус конкурс шухала арга нүхэсэл боложо үгэхэ жэшээтэй. Нэгэдэлэй ашаанай автомобильнуудай, автобусуудай, таксинуудай 430 жолоошон удаан саг соо капитальна заһабарилгагүйгөөр автомашинануудаа ябуулха мүрысөөндэ оролсонхой.

Жолоошоднай Эдээ хоолой программые бэелүүлгэдэ жэл бүри хубитаяа оруулдаг. Үнгэрһэн зун-нажарай үедэ 1-дэхи ГАП-ай жолоошод В. А. Бутаков, С. Г. Глазунов, С. М. Шабунин, Каменскын АТП-гэй В. П. Молдалин, В. Ф. Галкин, Е. А. Коркин, Н. В. Зубов гэгшэд хүдөө ажахын продуктнуудые зөөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө һайшаал, магтаалда хүртөө һэн.

Үүсхэл, уряануудаа хооһон суурян болгожорхихогүйн түлөө үнгэрһэн жэлдэ абаһан эршээ алдангүй хүдэлхэ, 1986 оной түсэб болзорһоонь урид дүүргэхые коллективэймнай гэшүүн бүхэн оролдоно.

Л. БЕЛОПЛОТОВА,
«Бурятавтотранс» нэгэдэлэй социалис мүрысөөнэй талаар инженер.

ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРГАХЫН ТУЛАДА

«Хурдадхалга», «шэнэдхэн хубилгалга» гэһэн ойлгосонуудай гүн удхые зүбөөр тайлбарилжа, ажабайдалдаа, ажалдаа шэнэ үе сагай амисхаал оруулжа, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэ хаһамнай ерэнхэй. Минии һанахада, иимэ харюусалгата хаһада эгээл түрүүлэн кадрнуудтай хүдэлмэреэ һайжаруулха хэрэгтэй. Бүхы һайн юумэмнай, бүхы хубилалтанууднай хүнһөө, тэрэнэй хэрэгүүдһээ эхитэй ха юм.

Иимэ хоёр жэшээ дурдаһуу. Манай заводой дархалалгын-механическа цехтэ 1973 онһоо Ж-Д. Б. Сакияев хүдэлдэг юм. Һайн хүн, бэрхэ хүдэлмэришэн мүн. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, цехкомой гэшүүнээр таһалгаряагүй һунгагдадаг, дээдэ гарай хүдэлмэришэн гэжэ магтан хэлэмээр. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой гэшүүн юм.

Шэнэдхэн хубилгалгын хаһада иимэл хүнэй түрүү зэргэдэ жагсаһаниие, үйлэдбэриин эгээл хүшэр газарта хүдэлхые арсаагүйень гайхамаар бэшэл. Ушарынь гэхэдэ, цех бүхыдөө завод дотор эгээл эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодогшье һаа, тэрэниие хойшонь татадаг һулахан бригада бии байгаа.

Үнгэрһэн зунай эхеэр коммунист Ж-Д. Б. Сакияев гээгдэнги тэрэ бригадые хүтэлбэрилхэ гэжэ һайн дураараа шиидээ бэлэй. Бии байгаа арга боломжо элсүүлэн оролдоо. Урмашама дүнгүүдшье удангүй үзэгдөө. Һара бүридөө түсэбөө оройдоол 70—80 процент анхан дүүргэдэг бригада хоёр һарын үнгэрһэнэй удаа 100—102 процент дүүргэдэг болобо.

Иимэ һайшаалта, дэмбэрэлтэ жэшээ завод дотор гансахан бэшэ юм.

Байгша оной октябрьта механо-хабсаралгын 1-дэхи цехэй бригадир В. А. Самойлов мүн лэ гээгдэжэ ябаһан бригадада һайн дураараа орожо, хүтэлбэриинь даажа абаһан байна.

Заводой ветеран, арбан нэгэдэхи табан жэлэй ударник В. А. Самойлов хоёр жэлэй саана «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн нэрэ зэргэтэй бригадаһаа гаража, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр списогтэ эгээл һүүлдэ дурдагдадаг бригадые даажа абаха гэжэ шиидэһэн юм. Тиигэжэ тус бригадаяа мүрысөөндэ түрүүлэгшэдэй зэргэдэ гаргажа шадаа. Мүнөө дахинаа ойр зуурашье маргаагүй, бэрхэшээлһээ түдэгэсоогүй бшуу.

Ж-Д. Б. Сакияев, В. А. Самойлов мэтэ хүнүүдэй хүдэлмэришэ хүдэр гарнуудаар, һэргэлэн һонор ухаагаар оронноймнай урда табигдаһан шэнэ ехэ зорилгонууд бэелүүлэгдэнэ.

Л. ДАБАЕВА,
хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой кадрнуудай талаар директорэй орлогшо.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи

УЛААН ТУГ БАРЮУЛАГДАБА

Шулуутайн леспромхозой коллектив байгша оной эхиндэ Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, оролдосотойгоор ажаллажа эхилээ һэн. Арбан һарын дүнгүүдээр «Союзлесдревпромой» мэдэлэй предприятинуудай дундаһаа шалгаржа, мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Мүнөө тэдэнэртэ «Союзлесдревпромой» дамжуулгын Улаан туг, 7,7 мянган түхэриг мүнгэн шан барюулагдаба.

Улаан тугта предприятиин коллектив модо отолхо, зөөхэ, хэмжүүрлэн тайраха түсэбтэ даабаринуудаа холо үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Василий Андреевич Коржовой хүтэлбэрилдэг Бэшүүрэй модоной пунктын коллектив предприятиин туйлаһан амжалтада горитой хубитаяа оруулаа. Эндэ Александр Ильич Тютринэй ударидадаг бригада бүтээсэ ехэтэй ажалаараа олоной дундаһаа шалгарна. Тэдэнэр 14412 кубометр модо бэлэдхэжэ, арбан һарын түсэбые болзорһоонь урид, октябриин 1-дэ дүүргэһэн байха юм.

Жолоошодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Шабарай модоной пунктын Евгений Васильевич Крепышкинэй хүтэлбэрилдэг томодхогдоһон экипажай коллектив түрүүлнэ. Тэдэнэр түсэбэй ёһоор 34,2 мянган кубометр модо зөөхэ байһан аад, үнэн дээрээ 45,3 мянган кубометртэ хүргөө.

Мүнөө Шулуутайн леспромхоз байгша онсойнгоо түсэбтэ даабариие болзорһоонь 10 хоногоор урид дүүргэхэ гэһэн зорилготойгоор ажаллана.

Т. ХОРОШИХ.

Калининай нэрэмжэтэ локомотивна деподо хүндэ ашаанай поезднүүдые жолоодохоор эгээл һайн бэлэдхэлтэй, харюусалгаяа гүйсэд мэдэрдэг машинистнүүд эльгээгдэдэг юм.

Мүрысөөндэ шалгардаг, зохёохы эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажалладаг хүнүүд сооһоо машинистнүүд В. И. Белоозерский, В. Г. Бердников, С. Д. Каземиров, машинист-инструктор Н. Н. Полетаев, туршалгын цехэй мастер В. В. Донцов гэгшэдые нэрлэмээр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: машинист-инструктор В. А. Сергеев (зүүн гарһаа), машинист А. В. Ключниковтэ, машинистын туһалагша А. Н. Галчинда зүбшэл, заабари үгэнэ.

Н. КОЗЛОВОЙ фото.

ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭГШЭ[...]

ХҮТЭЛЭЙ ХОНИШОД ХҮНДЭТЭ[...]

Хаан уулын урда хажууда оршодог Хүтэл һуурин үнинһөө хойшо хонин һүрэг харууһалхада, тааруу зохид газар гэжэ тоологдодог. Эндэ дүтэ шадархи зуһаланиинь Һонгинотэ гэжэ алдаршанхай. Тэндэхи аржагар шулуун байсатай хадануудай үбэр талаар хээрын һонгино элбэг ургадаг юм.

Мүнөө эндэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, дүршэлтэй хонишон Пүнсэг Жанчипович Дамшаевай бүлэ түбхинэнхэй, олон жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Өөрөөшье, Дари Гүндыновна, нүхэрыньшье малшадай бүлэдэ түрэһэн, хоюулаа угай малшад гэжэ алдартай. Мал ажалда бүри эдир бага наһанһаа дүршэһэн юм. Пүнсэг багадаа Шарзынгаа һаалиин фермын үнеэдые харууһалжа, ажалайнгаа намтарые эхилһэн хүн. Тиихэдэ Дари нүхэрынь дайнай үеын жэлнүүдтэ һураг суудаа гараһан «Улаан-Шарза» колхозой хонишон Гүндэн таабайн бүлэдэ баһал ажалайнгаа зам эхилһэн байна. Аяар тэрэ дүшөөд онуудһаа эхилжэ, Дари Гүндыновна хонишоноор хүдэлжэ захалаад, энэ мэргэжэлдээ мүнөөшье үнэн сэхэ ябана.

Хэдэн жэлэй саада тээ нэгэтэ дайнай үеын «Буряад-Монголой үнэн» газетые һонирхон иража һуутараа, Ахын аймагай «Улаан-Шарза» колхозой хонишон тухай статья оложорхибоб. Тэрэм хэн тухай байгааб гэхэдэ, Гатархеев Гүндэн Доржиевич гэжэ манай хүршэ үбгэн тухай бэшэгдэһэн байба. Үхибүүд, бидэнэр, Гүндэн таабай гэжэ тэрээн тухай хүндэлэн хэлсэгшэ һэмди. Тэрэ өөрөөшье бидэндэ һайнаар, илдам зөөлэнөөр хандадаг, эрхэлүүлдэг бэлэй. Үхибүүндэ иимэл налархай зөөлэн, үнэн сэхэ хандалга хэрэгтэй ха юм даа. Манай гэрэй хажуугаар хонидоо туужа ябахадаа, бидэнэй газаагуур гүйлдэжэ ябахые харамсаараа, малгайгаа абажа һугабшалаад, һогтуу хүнэй маяг үзүүлэн, муухай бүдүүн хоолойгоор ехэ ехээр дуугараад, маанад тээшэ дүтэлхэдэнь айжа, хүхаа мэдээ алдан гүйлдэжэ тарашадаг һэмди. Харин Гүндэн таабай зогсожо, малгайгаа үмдөөд, иигэжэ энеэбхилэн хэлэхэ: «үхибүүд, бү айгты, би таниие шоглооб».

Энэ үбгэн нютаг соогоо эгээл түрүүлэн колхоздо ороһон, урагшаа һанаатай хүн байгаа. Нютагтаа хонин ажалые хүгжөөлгэдэ хубитаяа яһала оруулаа. Хуушанай газетын тэрэ статья дотор Гүндэн таабайн амжалтану[...] хай хэлэгдэһэн байгаа[...] мүн лэ хонишодой [...] дүршэжэ ябаһан залуу[...] ри басаган тухайнь дурд[...] нүүд хэлэгдэһэн байгаа[...]

Айл боложо түбхинэ[...] ри Пүнсэг хоёр эхэ э[...] рэйнгээ һайхан мүрөө[...] колхозойнгоо хонин [...] хүгжөөлсэжэ, олон үй[...] хүмүүжүүлжэ, «хүлын [...] дэ, гарынь ганзагада[...] һэн эбтэй эетэй бүлэ[...]

Үбэлдөө Сэнсэ гол[...] дажа, саһа шуурган [...] хэрэн шуурадаг, һалхил[...] мэрүүн газар гэжэ то[...] дог юм. Үбэлдөө саһа[...] рэг элбэг лэ байдаг гэ[...] дэ ходо сагаан тооһо[...] мана татажа, хүйтэн [...] даг даа.

Эгээл иимэ углөөгүү[...] Пүнсэг Хүтэлэй үбэр[...] доо адуулхаа гараа[...] рэ бэлшээридэ хони[...] һал хёрхоор, анхар[...] адаглан ябаха шуха[...] ниие П. Ж. Дамшае[...] мэдээ ааб даа. Хаан[...] га ебахаар бэлэн. [...] тортой ехэ сүүмхэ [...] тэрэ ябадаг. Тэрэ[...] хээрэ түрэһэн нарай[...] хэдэг юм.

Тиимэһээ мүнөө [...] хүрьгалха үдыхэншье [...] үнеэхи сүүмхээ абаад[...] на. Харин Дари нүхэр[...] заа үлэһэн хонидоо [...] дэг ажалтай. Тэжээл[...] ха харюусалгатай хү[...] тэрэнэй уялга болоно[...] хүнэй ажал иигээд л[...] лагдадаггүй ха юм [...]

Хуушанай хонишод [...] хэндэ һайн амжалт[...] туйлана. Ажалдаа [...] ёһоор хандаһанайнь [...] энэл даа. Колхозой [...] партийна организаци[...] райком, арадай деп[...] районно Соведэй [...] түрүү хонишодой [...] лые үндэрөөр сэгн[...] дэлэлэй грамотануу[...] тэ бэлэгүүдээр оло[...] наһан байна. Хонин [...] жэлэйшье дүнгүүдэ[...] Жанчипович Дари Гү[...] хоёр социалис мү[...] илажа, баһал үн[...] хүртэнхэй.

—Мүнөө үбэлжөө[...] байна. Хонидоо гэр[...] тодо оруулангүй [...] тобир тарганаар о[...] ха манай гол зор[...] — гэжэ хонин аж[...] ранууд мэдүүлнэ.

Һаяхан ахалагша[...] Пүнсэг Жанчипович [...] «Шэн габьяата ажал[...] медаляар шагнагда[...]

Вл. ГАЛ[...]

ҮНДЭР ДҮНГҮҮД ТУЙЛАГДА[...]

Түнхэнэй районой мал ажалшад байгша ондо үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэлдэ ороод, габшагай шангаар хүдэлжэ байна. Үнгэрһэн һарын дүн согсолжо харахада, районой һү һаалиин 27 фермын хориниинь нёдондоной энэ үеынхиһээ һү һаалгаяа хараа байса дээшэлүүлжэ шадаа. Тодорхойлон хэлэбэл, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Хүлээсэй, «Сибиряк» колхозой Зарин хүнэй фермэнүүдэй малшад октябрь һарада үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо үнеэн бүриһөө һү абалгаяа тус тустаа 576 ба 507 килограммаар ехэ болгоһон байха юм.

«Сибиряк» колхозой Түнхэнэй, Түхэрэзнэй, «Маяк» колхозой Гужирай, Саянай совхозой Улаан-Горхоной, түбэй, Түнхэнэй совхозой М[...] хоной, Шартайн, Тура[...] хозой Дунда-Талын [...] фермэнүүд мүнөө а[...] рын дүнгөөр хоёр м[...] хилые дабажа гаранх[...] дүүрэээр үшөө [...] лектив энэ үндэр [...] дые туйлаха арга [...] той. Һаалишадай д[...] гэрһэн социалис [...] дэ түрүүлжэ ябаа[...] совхозой сүүта мал[...] Бандеева (жэлэй эх[...] шо үнеэн бүриһөө [...] гээр 3503 килограмм[...] жа амжаа. Тэрэ ба[...] дүрбэн мянганай [...] дабаха ёһотой. Малш[...] Пархаева, Е. Л. Са[...] Сушкеев, А. Б. [...] А. И. Домышева бо[...] гурбан мянганай то[...] хо юм.

Ж. ЮБУ[...]

ГУРБАН МЯНГАНАЙ ХИЛЭ ХОЛО БЭШЭ

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада манай Баян-Голой фермын һаалишад яһала амжалтатайгаар хүдэлөө гэхэ ааб даа. Зүгөөр энэмнай тиимэшье бэлээр туйлагдаа бэшэ. Малай үүлтэр һайжаруулха, һүтэй үнеэдые шэлэхэ талаар зоотехническэ ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна.

Гэхэтэй хамта һаалишадай хүдэлмэри оньһожоруулжа хүнгэдхэхэ, малшадай байра байдалыень сагай эрилтэдэ хүрэмэ байлгахын тула ажахыдамнай ехэ ажал хэгдээ.

1985 ондо фермымнэй түрүү һаалишад Гармажап Базаровна Жимбеева, залуу коммунист Юлия Шойжинимаевна Гончикова гэгшэд даажа абаһан үнеэн бүриһөө тугал абажа, 3000 гаран килограмм һү һаагаа бэлэй. Иимэ эрхим дүн туйлаһан эдэнэр республикын һаалишад — гурбан мянгатанай клубай бодото гэшүүд болоо һэн. Энэ хүндэтэ нэрэ зэргээ мүнөөшье дээрэ үргэжэ ябана. Арбан һарын дүнгүүдые согсолон зэргэсүүлхэдэ, коммунис ажалай ударник, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ Г. Б. Жимбеева үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2910 килограмм, харин Юлия Гончиковамнай 2738 килограмм һү һаагаад байна. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө нилээд дээгүүр байха юм.

Тиихэдэ залуу һаалишан, партиин гэшүүн Елизавета Ринчинова мүн лэ амжалтатай. Тэрэмнай үнеэн бүриһөө 2570 килограмм һү һаагаа.

Би арбаад жэлэй туршада һаалишанаар ажаллажа ябанаб. Зүгөөр энэ жэл урдынхиһаа урагшатай байба. Мүнөө үнеэн бүриһөө 2793 килограмм һү һаагааб. Декабриин эхин болотор гурбан мянганай дабаа гаталха хүсэлтэйб.

Манай фермын коллектив гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэбые Агууехэ Октябриин 69 жэлэй ойн баяр болотор дүүргэхээр уялга абаһан байгаа. Тэрэ зорилгоёо 12 үдэрөөр уридшалан дүүргээд, мүнөө ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа эхилбэ.

Үнгэрһэн зунай үедэ бүтээсэтэйгээр хүдэлөөбди гэжэ һананаб. Хэды гандуу байгаашье һаань, һү һааха даабаримнай холо үлүүлэгдээ бшуу. Нажарай бэлшээриин үедэ һүрэг үнеэдээ һайнаар бэлшээхын хажуугаар фермынгээ дэргэдэхи тэжээлэй кухниие таһалгаряагүйгөөр хүдэлгэжэ, малдаа шанаржуулагдаһан тэжээл үгэдэг һэмди. Энээнһээ уламжалан үнеэдэймнай һү шэмэ улам дээшэлүүлэгдэбэ бшуу.

Мүнөө фермымнай коллектив ниитын адууһа малай үбэлжэлгые муу бэшэ бэлдэнхэй эхилээ. Газаамнай хүсэд хүрэхэ үбһэн, һолоомон асарагданхай. Шанартай силос дарагданхай. Хамаг тэжээлнай шанаржуулагдажа буйлуулагдаад, малда үгтэнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэн бүриһөө 8—10 килограмм һүн һаагдана.

Республика дотороо үүсхэл гаргаһан Бэшүүрэй, Сэлэнгын түрүү һаалишадай уряае һайшаан дэмжэһэн манай фермын коллективэй гэшүүд үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1600 килограммһаа бага бэшэ һү һаахаар социалис уялга абаад, ажаллажа байна.

Партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые сүм бэелүүлхэ талаар ажахыда ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Коллективтэмнай ажалай журам бэхижүүлхэ, үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлхэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдадаг болоо.

Фермынгээ нөөсэ арга боломжонуудые элирүүлжэ, дүүрэнээр хэрэглэжэ шадабал, бидэ үнеэн бүриһөө жэлсоо 3000 килограммһаа бага бэшэ һү һааха байнабди гэжэ сэхэ мэдүүлнэб.

Мүнөө манай фермэдэ 7 һаалишан хүдэлнэ. 1986 оной эсэслэтэр тэдэнэй дүрбэниинь гурбан мянганай дабаа дабахань гээшэ.

Һүүлэй үедэ совхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд һаалишадай ажалые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа эхилээ. Тиимэһээ бараг дүн туйлагдадаг болонхой гэхэ байнаб.

Намда 21 үнеэн даалгагданхай. Үнеэдээ һубайруулангүй, тус бүриһөөнь тугал абааб. Мүнөө 6 үнеэн шэргэжэ ябана. Жэлэй эсэс болотор тугаллаха ёһотой. Тугаллаха үнеэдээ зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалаагүйдэ аргагүй байдаг. Туйлаһан амжалтануудаа арьбадхажа, үшөөл һайнаар ажаллажа, шэнэ илалтада дабшаха гээшэ хүн бүхэнэй эрмэлзэл байха ёһотой.

Манай фермэдэ партийна саг үргэлжын бүлэг бии болгогдонхой. Энэ бүлэгые залуу коммунист Юлия Гончикова хүтэлбэрилхөөр һунгагданхай. Тэрэ өөрынгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. Мүнөө Буряадай хүдөө ажахын институдай зооинженерно факультедтэ заочноор һурана.

Манай фермын һаалишад һаяхан болоһон хамтын суглаан дээрэ үбэлэй һарануудта һү ехээр һааха зорилгонуудые хараалаа юм. Тиихэдээ гүрэндэ һү тушааха хоёр жэлэйнгээ даабариие Агуу Октябриин 70 жэлэй ой болотор дүүргэхэ социалис уялга абаа.

Һүүлэй үедэ Удинск һууринайнай соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэдэй харгадхахань хомор болоо. Фермэдэмнай лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй. Хүн зон мүнөө радио шагнана, телевизор харана, тиимэһээ малшадые соёлой талаар хангалга үлүү гэжэ районой болон ажахымнай зарим хүтэлбэрилэгшэд тоолодог болонхой юм. Энэмнай одоол ехэ алдуу гээшэ. Лекторэй һайнаар бэлдэһэн хөөрөө шагнахада, яһала һонин байдаг ха юм. Энээн тухай мартажа болохо аал? Тиихэдэ ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха районно эмхиин хүдэлмэрилэгшэд гол уялгаяа дүүргэнэгүй. Тодорхойлбол, малшадые хангаха хүдэлмэринь һулаар эмхидхэгдэнэ, захилнуудынай удаанаар дүүргэгдэнэ.

Мүнөө манай фермын һаалишад ерэхэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа бага бэшэ һү һаахын түлөө тэмсэжэ, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

А. МУХОМЕДЗЯНОВА,
Хоринн районой Удын совхозой һаалишан-оператор.

ХЭРЭГЛЭЛГЫЕНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА

Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада республикын барилгашад урда табан жэлнүүдэйхидэ орходоо, ехэ орёо зорилгонуудые бэелүүлхэ болоно. Эдэ зорилгонуудые сүм дүүргэхын тула социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлхэ, барилгын материалнуудаар саг соонь хангаха асуудалые зүбөөр шиидхэхэ шухала. Энэ талаар манай автобазын коллектив ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой.

Байгша табан жэлые автобазын коллектив амжалтатайгаар эхилээ. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдээр Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа һэмди. Туйлаһан амжалтаяа арьбадхан, жэлэй эхинһээ һара бүриин түсэб дүүргэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, ашаа зөөлгын хэмжээнэй арбан һарын түсэб 115,4 процент, ашаанай эрьесын түсэб 99,8 процент бэелүүлэгдэһэн байха юм. Тиигэжэ ажалай бүтээсэ түсэбһөө гадуур 4,5 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн, ашаа зөөлгын өөрынь үнэ сэн 2,5 процентээр доошолуулагдаһан байна.

Хэды амжалтатай байбашье, автотранспорт хэрэглэлгэ үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй. Автобазын захиргаан, партийна, профсоюзна организацинууд энэ талаар хэмжээнүүдые абабашье, барилгын эмхи зургаанууд автотранспорт ашаг үрэтэйгээр хэрэглэнэгүй, ажал эмхидхэлгые һайжаруулнагүй. Жэшээлхэдэ, байгша оной февраль һарада барилгын объектнүүд дээрэ автомашинанууд тон муугаар хэрэглэгдэһэн байха юм. Энэл ушарһаа автобазын коллективэй үүсхэлээр суглаан болоһон үнгэрөө һэн. Тус суглаанда Главбурятстройн, автотранспорт хэрэглэдэг барилгын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаһан байха юм. Тэдэнэр суглаанда үгэ хэлэхэдээ, эдэ бүхы дутуу дундануудые дары усадхаха байһанаа мэдүүлээ бэлэй. Харин автотранспортын хүдэлмэриин дүнгүүдые шэнжэлжэ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, автомашина нормативһаа гадуур 3190 час зогсоһон байгаа һаа, байгша оной эхинһээ 3730 часта хүрөөд байна. Тиигэжэ автотранспорт хэрэглэдэг предприятинууд жэлэй эхинһээ 21903 түхэриг яла түлэхэ баатай болоо. Энээнһээ уламжалан, мүрысөөнэй бодото үүргэ нүлөөн доошолуулагдана, ажалай журам һуладана бшуу.

Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ой болотор арбан хоёрдохи табан жэлэй хоёр жэлэй даабариие сүм дүүргэхэ гэһэн үүсхэл В. М. Шабановай, мүн манай бригадын гэшүүд гаргаба. Энэ үүсхэлые автобазын олон коллективүүд дэмжэжэ, социалис мүрысөөндэ оролсонхой ажаллана.

Автобазын коллективүүдэй дунда түлишэ, тоһодолгын материалнуудые алмахын түлөө социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Олон түрүү бригаднуудай коллективүүд алмаһан түлишэ, тоһодолгын материалнуудые хэрэглэн, жэлэй туршада хоёр үдэр хүдэлхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа, урагшатайгаар бэелүүлнэ. Тэдэ зарим жолоошод арга боломжотой аад, абаһан уялгануудаа дүүргэжэ шадангүй. Энэ юун дээрэһээ болоноб? Олонхи ушарта автотранспорт хэрэглэдэг предприятинуудай гэмээр иимэ ушарнууд үзэгдэнэ. Нэгэ жэшээ хараад үзэе. Гусиноозерскын 1-дэхи ЖБИ хүрэтэр мантан томо хэрэгсэл зөөжэ абагшахаар ехэ ашаа зөөдэг автомашина, мүн тэрэниие аюулһаа һэргылхэ автомобиль октябриин 30-да эльгээгдээ һэн. Эдэ автомашинанууд рейстэ эльгээхын урда тээ ашаа буулгаха газарта кран хүлеэжэ байха гэжэ үйлэдбэриин технологическа комплектациин управлени найдуулаа юм. Тэдэнэрэй хэрэгтэй газартаа ашаагаа асаржа ерэхэдэнь, кран үгы байшоо. Бүхэли үдэр кран хүлеэжэ зогсоод, һөөргөө Улаан-Үдэеэ ерэхэ баатай болоо һэн. Тиигэжэ тэдэнэр 280 километр хиидэ ябаа бшуу. Нэгэ автомашина 22 тонно ашаа зөөхэ даабариая дүүргэнгүй үлөө. Мүн үнэтэ, 134 литр дизельнэ түлишэ, 92 литр бензин миин галдагдаа бшуу. Барилгашад саг соогоо хэрэгтэй ашагаа абажа шадаагүй.

Тус управлениин захилаар тэдэнэй баазаһаа барилгын материалнуудые зөөхөөр 18 автомашина эльгээгдээ һэн. Автомашинада нормативһаа гадуур 2—3 часай туршада удаанаар ашаа тээһэнһээ боложо, 14 тонно ашаа зөөдэг КамАЗ түхэлэй 9 автомашина нэгэ үдэрэй туршада миин зогсоо. Тиигэжэ 200 тонн[...] зөөгдөөгүй, 2000 [...] метрэй хүдэлмэри х[...]

«Буржелезобетон» [...] объектнүүд дээрэ [...] нанууд хэмһээ үлүү [...] КамАЗ түхэлэй ав[...] түсэбэй ёһоор удаа[...] да 5 рейс хэхэ ёһо[...] үнэн дээрээ орой[...] рейс хэнэ бшуу. Ии[...] шэнүүдые дурдаха б[...] нилээд олон юм. Тии[...] тобазын түлөөлэгшэд [...] начальнигтай уулза[...] транспорт хэрэглэлэ[...] дутуу дундануудые [...] хаха асуудал табиһ[...] Энэ уулзалгын удаа [...] Главкын коллегиин [...] һүүлээр эдэ дутагдал[...] харгадаагүй байнаа. [...] риин-технологическа[...] тациин управлениин, [...] бетон хэрэгсэлнүүд[...] 2-дохи заводуудай [...] дээрэ автомашина [...] муу байһан заадаг[...] ектнүүд дээрэ ашаа [...] хүдэлмэришэдшье [...]

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, [...] гын зарим эмхи зург[...] та шэнэдхэн хубилг[...] дэлмэри эхилээдүй [...] на. Партиин съездын [...] бэринүүд соо барил[...] урда табигдаһан [...] дые сүм бэелүүлх[...] тадаа эдэ бүхы дутуу [...] нүүдые усадхажа, ба[...] гэнээр, һайн шачарта[...] жэ, хараалагдаһан са[...] зортонь ашаглагда[...] ёһотойбди. Энэ бүл[...] нэрэ хүндын хэрэг[...]

А. ШИ[...]

Главбурятстройн автобаз[...] жолоошодой бри[...] Буряадай АССР[...] Верхоэно Сөгөдэн дэпут[...]

...УЛИИН РЕФОРМО БЭЕЛҮҮЛНЭБДИ

...ОРОНГЫН ...НХИР ЭРЬЕДЭ

[illegible]

...лүүлэгдэжэ эхилһэнэй нэгэ зүйл гээшэ.

Ивалгын ПТУ-гай үндэһэн дээрэ 9-дэхи классуудаймнай һурагшад барилгын, онсолбол, штукатур-малярай мэргэжэл шудална. Һургуули ПТУ хоёрой хоорондо бата харилсаан байгуулагдаа.

Мүн баһа мал ажалай мэргэжэлнүүд шудалагдана. 1985—1986 онуудһаа эхилжэ, түбэй фермэ дээрэ бүлэг үнеэд манай һурагшадта даалгагдаһан юм. Нёдондо һурагшаднай тэндээ һайнаар ажаллаад, Москва ошохо түлөөһэгүй путёвкоор шагнагдаа һэн. Тиигэжэ нажартаа 30 хүн Москва ошоод ерээ.

Арбадахи класс дүүргэжэ гараһан һурагшад үнеэхи 25 үнеэдээ 8-дахи классайхидта дамжуулан даалгажа үгөө юм. Үдэр бүри 3—3 хүн ээлжээ ээлжээгээр үнеэдээ һаадаг, харууһалдаг. В. Д. Чердонова, үйлэдбэриин ажалай багша А. А. Именохоев гэгшэд тэдэниие һурган хүмүүжүүлнэ.

Манай һургуулиин базова ажахы хадаа совхоз. Трактор, машина мандаа үгэнхэй. Трактор шудалхын тула һургуулидамнай машиноведениин кабинет түхеэрэгдэнхэй, элдэб станогуудтай, түхеэрэлгэтэй мастерской байха. Тиихэдэ хүбүүднай тракторист-машинистын үнэмшэлгэ абаха аргатай байна.

Совхоз һургуули хоёрой хоорондо нягта холбоон байгуулагданхай. Энээниие үшөө юун гэршэлнэб гэхэдэ, хоёр нажар удаа удаагаар һурагшаднай хурьгадые харууһалаа. Дүн хамта 2509 хурьгад харууһалагдана. Нэгэ бүлэгынь Булаг гэжэ газарта, бүлэг Культурада зуһана. Һурагшад тон һайн дураараа хурьгашад болодог юм. Энэ зундаа хурьган бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 100 граммаар нэмээхэ түсэбтэй аад, 102—102 граммаар нэмээһэн байна.

Һургуулимнай материальна үндэһэн мүнөөнэй эрилтэдэ харюусанагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, һургуулимнай байшан хуушаранхай. Түсэбэй ёһоор, 4—7-дохи классуудай һурагшад-басагад хангалгын ажалай хэшээл гараха ёһотой аад, үлүү таһалга байхагүй, тусхай кабинет түхеэрхэ аргагүй.

Эхин классуудай һурагшад гол һургуулиһаа холо, амяараа байшан соо номоо үзэдэг. Тиимэһээ бэеэ даадаһан амяараа һургуули шэнги, тэдэмнай манһаа таһархай оршоно бшуу. 220 һурагшадтай эхин классуудай өөһэдөө тусхай завучтай. Бэрхэ методист В. Д. Цыденова тэндээ һургуули доторойшалгалта гээшые һайн бэелүүлээд байдаг.

Шэнэ гоё һургуулитай болохобди гээд лэ хүлеэхэш. Теэд тэрэмнай аяар арбан жэлдэ баригдажа байна. 1987 ондо тэрэниие ашаглалгада тушааха хэбэртэй агша. ПМК-гай хүдэлмэрнишэдһөө эдэ бүгэдэ дулдыдаха юм ааб даа.

Гэбэшье һургуулиин дирекци (директор Ч. Л. Ринчинов, завуч И. Ц. Моглоева) засагай зургаануудай урда асуудал табидаг. Районой партийна организаци манай коллективэй, түрэлхидэймнай, һурагшадаймнай һанал хүсэлые дэмжэхэ, зохисотой хэмжээ абхуулжа, һургуулиин шэнэ байшангай барилгые түргэдхэхэ бээз гэжэ ехэтэ найданабди.

Шэнэ байшангайнгаа бүтэшоо һаа, предметник бүхэн, хүн бүхэн һайнаар ажаллаха арга боломжотой болохо һэн. Информатикын-тоолон тодорхойлолгын үндэһэнэй тусхай кабинедыешье эрхим һайнаар түхеэрхэ аргагүй байгдана ха юм.

Үгышье һаа, гоё һайханда дуратайгаар һурагшадые хүмүүжүүлхын тула хүгжэмэй, уран зурагай кабинедүүдые тон һайнаар бэлдэхэ хэрэгтэй бэшэ гү? Пионерскэ, комсомольско кабинедүүдые юундэ түхеэржэ болохогүйб? Уран һайханай хүдэлмэриие улам дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ аргатай болохо һэмди. Хизаар ороноо шэнжэлгын музей эмхидхээ һаа, һурагшадай патриотическа хүмүүжүүлгэдэ өөрынгөө горитойхон нүлөө үзүүлхэ һэн гэхэ мэтээр бодомжологдоно гээшэ. Ондоогоор хэлэбэл, һургуулиин реформын гол шэглэлнүүд соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэримнай һанаһанда даб дээрэ хүрэнэгүйл даа.

Гэбэшье һургуулиин шэнэ байшангай баригдахые хүлеэжэ һуунгүй, КПСС-эй XXVII съездын хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэ гэжэ аһан шадалаараа оролдобобди.

В. ЦЫРЕНОВА,
һургуулиин профкомой түрүүлэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 8-дахи «Б» классай һурагша Мария Харханова өөрынгөө ээлжээндэ үнеэдээ һаахаяа ерээд байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ШАДАЙ ...ЭГҮҮД

...ГАН ...ҮЖҮҮЛЭГШЭД

[illegible] ...СССР-эй ...Анато- ...Хурамхаанай ...спортын ...шадые мэр- ...һургаха баян ...айгаар дам- ...жүүлжэ ябадаг ...шалтай юм. ...он ахалагша ...шадые спорт- ...хүмүүжүүлжэ, ...хүдэлжэ ...гай эдэбхи- ...ходо хара- ...байдаг болон- ...Анатолий Дон- ...харбалгада ...рынь район, ...ураа суурха-

Николай, Василий Бровкинууд, Валя Бубеева болон бусад мэргэн хүбүүд, басагад тодоржо гаранхай. Мүнөө эдэнэрэй энгэртэнь «СССР-эй спортын мастер» гэһэн тэмдэг харахадаа, эдэнэрые һурган хүмүүжүүлһэн Анатолий Гармаевые ой ухаандаа оруулаадхидаг заншалтай болонхойбди. Һургуулиин тренерээр хүдэлһэн энэ үе соогоо нүхэр Гармаев арбан табан хүниие СССР-эй спортын мастер, мастерта кандидадууд болоторнь хүмүүжүүлээ.

Залуушуулые һур харбалгаар һургажа байһан Анатолий Дондупович эдэнэрэйнгээ түйлаһан амжалтаар хододоо омогорхожо, магтажа ябадаг сэбэр һайхан сэдьхэлтэй хүмүүжүүлэгшэ.

Тус һургуулида ябадаг һурагшад дүрэ буляалдалгын, боксын, һур харбалгын секцинүүдтэ ябажа, бэе махабадаа һайжаруулхаһаа гадна, өөрынгөө дуратай спорттой ханилна ха юм. Жэшээнь, һур харбалгын секцидэ ябагшадай дунда Дима Будаев, аха дүү жүүлэгшэ болоо. Һурагшадайнь түйлаһан амжалтын дүн гэхэдэ, тэдэнэрэй ехэ мүрысөөнүүд дээрэһээ асарһан Хүндэлэлэй грамота, диплом, улаан тугханууд болонол даа. Саашадаашье эдэнэрынь үшөө ехэ амжалта түйлажа, Эхэ орон соогуураа суурхажа ябаха спортсменүүд болохо бэзэ гээд найдагдана.

Анатолий Гармаев спортдо бүхы сагаа элсүүлдэг бэшэ, мүн хүгжэм, дуунда угаа дуратай юм. Наһанайнь хани нүхэр Надежда Раднаевна Гармаева баһал багашуулые хүгжэмдэ дуратайгаар һургажа, дахуулжа ябадаг юм. Мүнөө Надежда Раднаевна Хурамхаанай хүгжэмэй һургуулида бага балшар үхибүүдые хүгжэм, дуунай нюусатай үсэд нэтэрүүгээр танилсуулжа, заажа ябахыень харахада, урма баяр түрэдэг лэ.

Иигэжэ манай ерээдүйн залуу үетэниие хүгжэм, дуунтай танилсуулжа, спорттой ханилуулжа, һурган хүмүүжүүлжэ ябадаг Гармаевтанай гэр бүлэдэ ута наһан, удаан жаргал үреэхэ дуран хүрэнэл.

Б. ДОНДУПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хурамхаанай район.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

«АНХАРМААР АСУУДАЛНУУД ОЛОН»

Байгша оной сентябриин 10-да «Шалгалта юу харуулааб» гэһэн ниитэ гаршаг доро толилогдоһон шүүмжэлхы удхатай статья соо Зэдын районой «60 лет Октября» колхоздо Ториин, Алцагай, Оёорой совхозуудта малай байрануудай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлдэгдэһэн, мүн тэжээлэй цехүүдэй саг соогоо хүдэлгэгдөөгүй байһан тухай хэлэгдэһэн байна. Мүн мал шахан таргалуулха талаар Борьёогой совхоздо, «Мир» колхоздо дутагдалтай, тэрэшэлэн Оёорой, Борьёогой совхозуудта, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри унжагайрна гэжэ бэшэгдэһэн юм.

Тиин һаяхан Зэдын РАПО-гой түрүүлэгшэ Ю. А. Фомин тунхаглагдаһан энэ шүүмжэлэлдэ харюу эльгээхэдээ, иигэжэ мэдээсээ:

«Статья соо заагдаһан дутагдалнууд зүб байгаа. Шүүмжэлэлгэдэ ороһон ажахынуудта энэ статья зүбшэн хэлсэгдэжэ, элирүүлэгдэһэн дутагдалыень усадхахаар яаралтай хэмжээнүүд абтаа. Районой бүхы ажахынуудта тэжээлэйнь цехүүд сентябрь һараһаа һаадгүй хүдэлгэгдэнэ. «Коммунизм» колхоздо, Ториин, Алцагай, Оёорой совхозуудта үнеэдэй байранууд заһабарилагдажа дулаалагдаа. Борьёогой совхоздо, «Мир» колхоздо болон районой бусад ажахынуудта мал шахажа таргалуулха хүдэлмэри гүримшүүлэгдээ. Оёорой совхоздо, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри һайн шанартайгаар үнгэргэгдэжэ, хараалагдаһан, түсэбынь 104 процент дүүргэгдээ».

ИИГЭЖЭ ҮРЭЖҮҮЛДЭГ ЮМ ААЛ?

Энэ жэлэй сентябриин 17-до «Сошордомо дохёо» доро тунхаглагдаһан багахан шүүмжэлэл соо Бэшүүрэй районой «Рассвет» колхоздо эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриин хайша хэрэгээр эмхидхэгдэжэ ябуулагдаһан тухай хэлэгдэһэн байгаа. Һаяхан Бэшүүрэй РАПО-гой түрүүлэгшэ Ф. Ефимов редакцидамнай харюугай бэшэг эльгээхэдээ: «Энэ шүүмжэлэл РАПО-гой ээлжээтэ заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, «Рассвет» колхозой зоотехнигэй мэргэжэлтэд эхэ хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэрээ хинан шалгадаггүй байһандаа зэмэлэгдээд, дутагдалнуудыень түргэн болзор соо усадхахаар эрилтэ табигдаа. Энэ ажахыда РАПО-гой мэргэжэлтэд хэдэн удаа шалгалта хэһэн байна. Байгша ондо колхоз 3900 эхэ хони искусственна аргаар үрэжүүлхэ түсэбөө дүүргээ» гэжэ дуулгаа.

Дионизы СИДОРСКИЙ

БАЯН ТУНГА ГАЗАРТА

[Түгсэхэл. Эхиниинь ноябрин 25-най номертэ].

— Тингэжэ хэлээ һэнши даа.

— Бишни удэшэлэн ерэхэб.

— Ерэхэ гүш?

— Ерэхэ даа, ерэнгүй аахамни һэм.

— Зай, уулзатараа баяртай, Юлек!

— Би удэшэлэн ерэхэб заатагүй, магад, эртэхэншье ерэхэдээ болохоб.

Хубүүнэй гэртээ ерэхэдэнь, эжынь тэсэжэ ядан хүлеэжэ байба.

[illegible]

...тосхонһоо холохоно байдаг. Урдань энэ гэртэ ойн харуулшан байдаг байгаа. Тэдэнэр сонхоор һүрэжэ буугаад шагнаархаба. Һүүдэрыень халхалжа байһан ханаһаа аалихан саашаа болобо. Саһан орожол байна. Ойн заха хүрэтэр оройдоол хэдэхэн алхам үлэнхэй. Бүхылдэн гүйлдэжэ ябагшадые шанга хашхарагы байра дээрэнь зогсоожорхибо.

— Байз, буудахаб! Юлегтэй суг ябаһан хоёрынь гарнуудаа аалихан доошонь һэлжоруулан, гараа хармаандаа хэбэ.

[illegible] ...арсалдана.

— Хэниие, юу абажа ябанаб? — гэжэ Маявская хэн нэгэнһээ асууба.

— Алуулһан нэгэ эрэ хүниие абажа ябана. Немец лэ байгаа бэшэ юм гү.

Шарга Маявскаягай магазинтай зэргэлээд тогтошобо. Комендантын магазинай үүдэнэй хажууда ерэхэдэ, хүнүүд харгы гаргажа үгэбэ. Маявскаяе үзэгдөөгүй нэгэ ушар түлхихэдэл гэбэ. Тэрэ тон түргэн шаргын хажууда гүйжэ ошоод, хажуудань байһан милиционе-

[illegible] ...сообь харагдаба. Шанаһан эдеэнэй үнэрөөр аалихан анхилна. Гэшхүүрээр өөдөө гарахадань, хатаһан хабтагайнууд хахиналдана. Өөрынгөө байрые дахин ябажа хараба. Мартынгаа таһалга руу шагаажа хараба. Һүүлээрнь Юлегэйнгээ таһалгада орожо, удаан шэртэн хараашалба. Өөрынгөө таһалгада орожо хараад, доошоо буужа, нээлтэтэй үүдээ хаажа шэбхэдээд, тархяа адхан, пол дээрэ һуушаба.

Б. ЛУБСАНОВ
буряадшалба.

...ЦИАЛИС ОРОНУУДААР

[illegible] ...латон нуурай ...хэмжээндэнь ...аб? Веспреме- ...ерин Наука- ...ын тусхай ко- ...нда хабаадаг- ...шалые зүбшэн ...мэдээжэ ку- ...гадаг гол му- ...огическа тэн- ...талаар ехэ ...биологиин, гео- ...тойронхи дай- ...талаар ВНР-эй ...зд хараалаа. ...нуур шадар ...хэмжээ ябуул- ...гээд зааг- ...эмэй тогтоог- ...Балатоной» нэ- ...ой ашаглалга- ...дүйн үетэн- ...ые сэбэр тун- ...хэ програм- ...шухала шата ...гдомол нуур ...Балатон нуур- ...эбэрлэхэ үүр- ...Балатон нуу- ...рлангүй, хам- ...рэтэй хэмжээ- ...СЭВ-эй гэ- ...тэрэ тоодо ...мэргэжэл- ...үргэнөөр ...ина. ...боложо үн- ...ндын номой ...анга гаран хүн ...гаран ороной ...номой худал- ...фирмэнүүдэй ...продукцитай ...хоногой тур- ...аргатай бай- ...ном» гэһэн ...худалдаа най- ...ниитэ-полити- ...хническэ, уран ...сад 3 мянган ...бигдаһан бай- ...тус нэгэдэл ...ной худалдаа ...фирмэтэй хол- ...ээр хүдэлдэг ...нэхэ нефтиин ...мплексын хү- ...ажал хэрэгээ ...онхой. Үйлэд- ...үүсхэгшэ- ...дые эдэбхи- ...тал...

дэнэрэй амжалтанууд республика дотор үргэнөөр мэдээжэ. Комплексын предприятинуудай хоёрдохи ажалшан бүхэниинь шахуу урлан нарижуулгын хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Һүүлэй табан жэлдэ эндэ мянга гаран урлан нарижуулгын дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 250 миллионһоо дээшэ форинт экономическа ашаг үрэ түйлагдаа юм. Нефть болон газ олзоборилхо ашаг үрэтэй шэнэ технологи бэдэрэлгэдэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй гол хүсэлэл оролдолгонууд шэглүүлэгдэнэ.

Һүүлэй арбан жэлдэ Венгриин предприятинуудта урлан нарижуулгын дурадхалнуудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар дүрбэ дахин шахуу ехэ экономическа ашаг үрэ түйлагдаа юм. Материалнуудые, элшэ хүсэ алмахын түлөө тэмсэлдэ урлан нарижуулагшад эдэбхитэйгээр хабаададаг. Чепелиин предприятинуудай, Мишкольц хотодо В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай коллективүүд, Надутварта «Красная звезда» гэжэ хүдөө ажахын кооперативай ажалшад урлан нарижуулагшадаараа бүхы орон дотороо мэдээжэ болонхой. Жэл бүри республикын предприятинуудта 120 мянга шахуу урлан нарижуулгын дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэдэг. Һүүлэй жэлнүүдтэ Будапештдэ, Сегедтэ, Дебреценд, бусад промышленна түбүүдтэ нээгдэһэн урлан нарижуулагшадай болон шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй клубууд ВНР-тэ улам мэдээжэ боложо байнхай.

СОФИ. Агуухэ Октябриин социалис революциин 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан эрхим политическэ плакат бүтээхын түлөө конкурс Болгарида соносхогдонхой. БКП-гэй Центральна Комитет, Эсэгэ ороной фронтын национальна совет, фронтын национальна совет, Болгариин профессиональна союзуудай центральна совет, ороной ниитын бусад хэдэн эмхинүүд иимэ үүсхэл гаргаа юм.

Конкурсдо үгтэһэн бүтээлнүүд Агуухэ Октябриин бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанарые, дэлхэйн пролетариадай вождь В. И. Ленинэй айхабтар ехэ үүргые харуулха ёһотой гээд конкурсын дүримүүд соо хэлэгдэнэ. Эб найрмадалай, арадуудай хоорондо хани барисаа болон харилсаа холбоо бэхижүүлхын түлөө Совет гүрэнэй тэмсэл тухай авторнууд харуулха юм. Болгариин революцида Агуухэ Октябриин үзүүлһэн нүлөөнэй, совет-болгар эбдэршэгүй хани барисаанай темэдэ конкурсдо хабаадагшад онсо анхаралаа хандуулха.

ГАВАНА. Баледэй уласхоорондын 10-дахи фестиваль Кубада ехэ амжалтатайгаар үнгэрбэ. 17 оронһоо дэлхэйн баледэй суута түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадалсаа. Гансал Гаванада 50 дахин концерт эмхидхэгдэжэ, 52 мянга шахуу харагшад суглараһан байна. Ороной зургаан провинциин театрнуудта концертнүүд болоо.

Совет сценын уран бэлигтэниие — Екатерина Максимова Владимир Васильев хоёрые, Ленинградай мүнөөнэй баледэй театрай бүлэг артистнарые баледтэ дуратайшуул нэрьемэ альга ташалгаар угтаһан байна. Совет гайхамшагта балерина Галина Уланова фестивалиин хүндэтэ айлшадай дунда байлсаа.

БУДАПЕШТ. Венгриин металлургическа промышленностиин түрүү предприяти болохо Дунайн металлургическа комбинадта жэлдэ 1 миллион тонно кокс үйлэдбэрилхэ хүсэтэй батарей баярай оршон байдалда ашаглалгада оруулагдаа. Совет техническэ документациин үндэһөөр совет инженернүүд болон техникүүдэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар тэрэ баригдаһан байна. Болзорһоо 8 һараар урид барилга түгэсхэгдөө. Дунайн металлургическа комбинадые совет-венгр хани барисаанай предприяти гээд Венгридэ нэрлэхэ ёһоороо нэрлэдэг. Эндэ хүдэлдэг олонхи цехүүд СССР-эй техническэ туһаламжаар баригдаһан түүхэтэй. Шэнэ объектые ашаглалгада оруулһан ушартай дашарамдуулан, комбинадта олон хүнэй хабаадалгатай митинг болоо. Совет-венгр харилсаа холбоон саг үргэлжэ гүнзэгырнэ гээд митингдэ хабаадагшад тэмдэглээ.

(ТАСС).

ТАСС — АПН — ХИЛЫН СААНАҺАА

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, АРАДУУДАЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

Ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтые аршалан хамгаалха гээшэ бүхы оронуудай ба арадуудай гол зорилго болоно гэжэ Советскэ Союз үшөө дахин тэмдэглэнэ. Рейкьявигта түйлагдаһан бүхы һайн юумэ хангахын, Исландиин ниислэл хотодо үндэһэ һууриинь табигдаһан бүхы юумэ байгуулхын түлөө СССР эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Индиин журналистнуудта М. С. Горбачевой үгэһэн интервьюе дэлхэйн олониитэ, хэблэл ниигэжэл шэнжэлнэ; СССР-эй болон Индиин хоорондо тон удха түгэлдэр политическэ хөөрэлдөөн боложо байдаг юм. Совет-индиин харилсаан уласхоорондын политикын хүсэтэ эрхэ нүхэсэл, гадна совет-индиин харилсаан ниитэ хүн түрэлтэнэй ехэ баялиг болоно гэжэ олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд тэмдэглэнэ.

ДЕЛИ. М. С. Горбачевой үгэһэн интервью Индиин хэблэлэй анхарал татана. Совет хүнүүд Индидэ онсо өөрсөөр хандадаг юм гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглэбэ гээд «Индиан экспресс» газетэ «СССР Индитэй тогтоодог харилсаандаа гол анхаралаа хандуулдаг юм» гэһэн гаршаг доро толилһон материал соогоо онсолон заана.

«Стратегическэ оборонно үүсхэл» (СОИ) гэдэгые бэелүүлхэ талаар США-гай аюултай түсэбүүд бүхы дэлхэйн арад түмэндэ уршаг тоһбо татаха байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь зааба гээд «Пэтриот» газетэ бэшэнэ. СОИ хадаа дэлхэй дээрэхи стратегическэ байдал тогтуурингүй болгоно, арадуудай хоорондохи этигэл найдалые буруу һүргэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. «Уласхоорондын орёо шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула харилсаа холбоо тогтоохо талаар» Инди «Делиин зургаанай» үрлаас дэмжэдэг юм.

ВАШИНГТОН. «Рейкьявигай дүнгүүдээр гансал Америкэдэ бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ хүймаа худхаляа, хүл хөөрсэг ябадал үүдхэдэг байна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ Вашингтониие гэмнэбэ. Хэрбээ США-гай СОИ программаяа бэелүүлгые үргэлжэлүүлхые хараалаад байгаа һаань, Советскэ Союз ямар юумэ хэхэ байһанаа мүн лэ бодомжолжо үзэхэ ёһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ».

«Стратегическэ оборонно үүсхэл» гэдэгые бодотоор бэелүүлгэ буу зэбсэгүүдые хинаха тухай хөөрэлдөөнүүдые юрэнхы дээрэнь болюулхадаа магадгүй байна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ Рейганэй захиргаанда урдишалан һануулба гэжэ «Вашингтон пост» газетэ бэшэнэ.

ЛОНДОН. Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэрбэрилэгшэдэй Рейкьявигта болоһон уулзалга хоёр гүрэниие үгээе ойлголсолгын шэнэ шатада гаргаба, эгээл хүшэр хүндэ асуудалнуудаар үгээе ойлголсожо болохо байна гэжэ элирхэйлэн харуулаа гээд Рейтер агентство дамжуулна. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ баталагдаха түйлдаа хүрэжэ байһан буу зэбсэгүүдые хуряалгын хэлсээнүүдһээ холодоо гэжэ М. С. Горбачев Вашингтониие гэмнэбэ. Афганистандахи байдал тухай асуудалые политическэ аргаар гүримшүүлан шиидхэхын түлөө СССР тэмсэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Хэрбээ Пакистан болон США-гай һайн һанаа һанаалаа һаань, имэ гүримшүүлгэ хэгдэхэ аргатай байна.

М. С. Горбачевой хани ёһоной албанай хэрэгээр Индидэ ошолго Индитэй СССР-эй тогтоодог харилсаанда тон шухала удха шанартай байха байһаниинь арсашагүй гэжэ «Таймс» газетэ тэмдэглэнэ.

УЛААН-БААТАР. Вашингтондо зохёогдоһон СОИ гэдэг программа буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые шэнэ шатада гаргаха байна гэжэ М. С. Горбачев онсолон тэмдэглэбэ. Энэнь уласхоорондын түгшүүрилые орёо шанга болгохоһоо гадна, стратегическэ байдалые бүри хүшэр хүндэ болгохо юм гэжэ Монголой радио дамжуулна. Национальна асуудалнуудаа шиидхэхын тула СССР-эй арадууд өөһэдынгөө эрхэнүүдые сахин хамгаална гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ.

* * *

Индиин журналистнуудта М. С. Горбачевой үгэһэн интервьюе Франциин, Италиин, Польшын олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд үргэнөөр шэнжэлэн тайлбарилба.

СОВЕТ ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИ ДҮҮРГЭГШЭДЭЙ СУГЛААН

КОТОНУ. СССР-тэ эрдэм олоһон Бенинэй эрхэтэдэй суглаан эндэ болобо. Совет дипломуудтай 700 гаран мэргэжэлтэд мүнөө Бениндэ хүдэлнэ гэжэ Бениинһээ совет дээдэ һургуулинуудые дүүргэгшэдэй нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Мартен Худонну тэрээндэ хабаадагшадта хандахадаа тэмдэглээ. Эдэнэр багшанар болон инженернүүд, нефтьшэд болон агрономууд, уран зураашад болон дипломадууд мүн. Бенинэй Арадай революциин партиин ЦК-гай Түрүүлэгшэ, Бенинэй Арадай Республикын правительствын Президент ба толгойлогшо Матье Керекугэй манай ороной хүн зондо эрдэм мэдэрэл олгожо байһан орондо ошоһонойнь түлөө үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа мэдүүлнэбди гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Агуухэ Ленинэй хүсэһэн бүхы юумэн Советскэ Союзда бодотоор бэелүүлэгдээ гэжэ Бенинэй «Голос революции» гэжэ радиостанциин тусхай корреспондент СССР-һээ дамжуулһан репортаж соогоо тэмдэглэнэ. СССР хадаа дарлагдаһан арадуудые сүлөөлхын аша туһада ажал ябуулдаг, хүгжэжэ байгаа оронуудта заабол туһаламжа үзүүлдэг хүсэн түгэс гүрэн болоно.

ЭЛИТЭ РЕВОЛЮЦИОНЕР-БОЛЬШЕВИК

(Б. З. Шумяцкиин түрэһөөр 100 жэлэй ойдо)

Мэргэжэлтэ революционернүүд. Совет засагай түлөө эрэлхэг тэмсэлшэд сооһоо Коммунис партиин, Совет гүрэнэй элитэ ажал ябуулагша, 1905—1907 онуудай революцида болон Сибирьтэхи Октябриин революцидэ хабаадагша, 1903 онһоо Коммунис партиин гэшүүн Борис Захарович Шумяцкиин нэрэ онсо шалгардаг байха юм.

Б. З. Шумяцкий 1886 оной ноябрь соо Байгалай үмэнэхи областиин Верхнеудинск хотодо түрэһэн байна. Балшар багаһаа хара ажал дээрэ башаржа, 12 наһатайдаа Шэтын дархалалгын-обойно мастерскойдо хүдэлһэн, тээ байтараа Шэтын түмэр замай гол мастерскойдо һурагшаар ороһон байгаа. Эндэ Б. З. Шумяцкий Забайкалиин түмэр замай хүдэлмэришэдэй холбоондо орожо, партийна организациин хүдэлмэридэ хабаадуулагдаба.

1903 ондо, 16-тайдаа Б. З. Шумяцкий РСДРП (б)-гэй зэргэнүүдтэ абтаба. Революционно ажал ябуулгада хабаадаһанай түлөө уданшьегүй ажалһаа сүлөөлэгдэһэн байна. Тэрэ үеын орёо эрхэ байдалда маргажа байнгүй, 1904 ондо Красноярск ошохо гэжэ шиидэбэ. Теэд Красноярск хүрэнгүй, революционно нюуса номуудые зөөжэ ябаһанай түлөө хиналтада абтаад, Верхнеудинскын түрмэдэ хаагдаба. Нэгэ хэды сагай үнгэрһэн хойно тэндэһээ табигдажа, зорижо гараһан Красноярск хотоёо хүрэһэн байна. Оромсоороо тэндэхи социал-демократическа нюуса организацитай холбоо тогтоогоод, һүүлээрнь Красноярскын партийна комитедэй гэшүүн болошо, техническэ бүлэгыень даажа абаһан байгаа.

1905 ондо Сибириин түмэр замшадай алдар суута забастовкын болоходо, Б. З. Шумяцкий тэрэнэй эгээл эдэбхитэй эмхидхэлшэдэй нэгэн байһан юм. Тэрэ үедэ Красноярскын стачечна комитедтэ хүдэлжэ байгаа һэн. Тэрэнь 1905 оной ноябрь соо хүдэлмэришэдэй болон солдадуудай депутадуудай Совет гэжэ нэрлэгдэдэг болоо.

1905 оной декабрь һарада Б. З. Шумяцкий Красноярск хотын түмэр замай гол мастерскойдо болоһон хүдэлмэришэд болон солдадуудай зэбсэгтэ буһалгаанай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн гэжэ тодороо. Теэд энэ буһалгаан дарагдажа, Б. З. Шумяцкий тушаагдаһан байгаа. Удаан болонгүй, тэрэ түрмэһөө зугадажа, революционно нюуса ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлбэ. Тингэжэ мэргэжэлтэ революционерэй бэрхэшээл, түбэгүүдээр дүүрэн ажабайдал эхилээ һэн.

1906—1907 онуудта Б. З. Шумяцкий нюуса ажал ябуулхынгаа хажуугаар Омскын, Челябинскын, Курганай түмэр замай депонуудта, Слюдянкын, Верхнеудинскын станцинуудта, Алас-Дурнын портовой мастерскойнуудта хүдэлөө. Эдэ бүхы городуудта тэрэ нюуса байдалда байгаад, революционно эдэбхи түгэс ажал ябуулаа.

Тэрэнэйнгээ түлөө Б. З. Шумяцкий хаанта засагай зүгһөө хашалта, мүрдэлгэдэ орожо, 1911—1912 онуудта хилын саана, эмиграцида гараха баатай болобо.

1917 оной февралиин революциин һүүлээр тэрэ Красноярскын хүдэлмэришэдэй, солдадуудай депутадуудай Советые эмхидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. РСДРП (б)-гэй VII Апрелиин Бүхэроссин конференциин, делегат байһан юм. Партиин VI съезд дээрэ В. И. Ленинтэй уулзаа һэн.

1917—1918 онуудта тэрэ Красноярскын Соведэй түрүүлэгшын орлогшо байгаа, РСДРП (б)-гэй ЦК-гай Сиббюрое байгуулха ябадалые үүсхээ, Сибириин Соведүүдэй ЦИК-гэй (Центросибириин) түрүүлэгшээр һунгагдаа юм.

Колчагай зонхилхо үедэ Б. З. Шумяцкий Сибирьтэ нюуса ехэ хүдэлмэри ябуулжа, партизанска хүдэлөөе эмхидхэлсээ. 1920 ондо тэрэ (РКП (б)-гэй Томскын губкомой болон ревкомой түрүүлэгшэ, РКП (б)-гэй Дальбюрогой түрүүлэгшэ, Алас-Дурнын республикын (ДВР-эй) Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ байгаа.

1921—1922 онуудта И. П. Уборевичэй командалһан Улаан Тугай ордент 5-дахи армиин Реввоенсоведэй гэшүүн болошо, Б. З. Шумяцкий Монгол орондо барон Унгернын, Яхадта болон Охотско хизаарта японтон, сагаантанай тухирһан Бочкарёвой бандануудые усадхалгада хабаадалсаа.

Дипломатическа хүдэлмэридэ байхадаа, Б. З. Шумяцкий Монгол орондо арадай правительство байгуулха хэрэгтэ горитой туһаламжа үзүүлээ. МНР-эй ажалшад тэрэнэй ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэжэ, оронойнгоо хүндэтэ эрхэтэнээр һунгаа һэн. 1931 ондо тэрэ Монголой Улаан Тугай орденоор шагнагдаа юм.

1922—1925 онуудта Б. З. Шумяцкий Персидэ СССР-эй полпред болон торгпред байгаа. 1925 оной эсэстэ ВКП (б)-гэй ЦК тэрэниие Ленинград партийна хүдэлмэридэ эльгээгээ. 1926—1928 онуудта Зүүн зүгэй ажалшадай коммунис университедэй (КУТВ) ректор болон «Революционный Восток» гэжэ журналай редактор байгаа. 1928—1929 онуудта Б. З. Шумяцкий ВКП (б)-гэй ЦК-гай Дунда-Азиин бюрогой агитаци болон пропагандын таһагые даагша, Узбекистанай Коммунис партиин ЦК-гай гэшүүн байһан юм. 1933 онһоо тэрэ СССР-эй Кинофотопромышленностиин управлениин начальнигаар, СССР-эй Совнаркомой дэргэдэхи Искусствын талаар Бүхэсоюзна комитедэй түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлөө.

Эрэлхэг зоригтой революционер, патриот-интернационалист, арадай жаргалай түлөө нугаршагүй тэмсэлшэ Борис Захарович Шумяцкий ВКП (б)-гэй ЦК-гай Сиббюрогой гэшүүн болон Сибириин, Алас-Дурнын хизаарта Коминтернын гүйсэдхэхэ комитедэй (ИККИ) бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ байхадаа, Буряадай Автономито Совет Социалис республикые эмхидхэлгэдэ сэхэ хабаадалсаһан габьяатай. Буряад оронной ажалшад алдарта энэ хүнэй дурасхаалые гүн зүрхэнһөө хүндэлэн сахидаг. КПСС-эй обкомой архивай болон республикын гүрэнэй архивай фонднуудта тэрэнэй наһанай намтар, революционно ажал ябуулга тушаа документнүүд гамтайгаар хадагалагдадаг. «Буряад орондо Совет засагые мандуулхын түлөө тэмсэлшэд» гэһэн ном соо Б. З. Шумяцкий тухай материал оруулагданхай.

Буряад ороной һуралсалай эмхи зургаанууд патриотическа, интернациональна шэглэлтэй хүдэлмэри ябуулхадаа, Коммунис партиин, Совет гүрэнэй элитэ ажал ябуулагшадай, тэрэ тоодо, Борис Захарович Шумяцкиин наһанай жэшээ дээрэ ургажа байгаа үетэниие хүмүүжүүлхэ талаар олон янзын хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ. Буряадай республиканска нэгэдэмэл музейн хүдэлмэрилэгшэд Москвада ажаһуудаг Б. З. Шумяцкиин басаган — Екатерина Борисовнатай бэшэлсэжэ, тэдэниие һонирхуулһан, эсэгынь намтарта, ажал ябуулгада хабаатай асуудалнуудаар бэшэгүүдые абалсадаг.

Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй элитэ ажал ябуулагша Борис Захарович Шумяцкиин наһаяа зорюулһан хэрэгынь КПСС-эй XXVII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэжэ байгаа совет хүнүүдэй ажалаар үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Д. ШАГДУРОВ,
КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшын орлогшо, түүхын эрдэмэй кандидат.

К. Э. ЦИОЛКОВСКИИН ГЭР-МУЗЕЙДЭ

Юрий Гагаринһаа эхилээд, замбуулин соогуур ниидэжэ ерэһэнэйнгээ һүүлээр Калугын Константин Эдуардович Циолковскиин Дурасхаалта гэр-музейдэ космонавтнуудай ерэдэг заншалаар суурхадаг музей дэлхэй дээрэ үгы юм.

1986 оной сентябриин 19-дэ дэлхэй дээрэ олондо мэдээжэ гэр-музейн 50 жэл гүйсөө.

Калугын урданай Коровинско үйлсөөрхи энэ гэрэй хуби заяан һонирхолтой юм. 1904 оной майда багша Циолковский тэрэниие худалдажа абаһан байгаа. Тэрэнэй үнэр баян гэр бүлэ гансахан таһалгада байха баатай болоо һэн. Константин Эдуардович гайхалтай номгон, һуудал байдалдаа ехэ эрилтэ табидаггүй байһан. 1908 оной хабар һайрамай хайлажа, ехэ үерэй болоходо, тэдэнэй гэрэй хохидоогүй һаань, Циолковскотон тэрэ багахан гэртээ ажаһуудаг байхашье байгаа. Гэрынь ехээр һандаржа, номуудынь, гар бэшэгүүдынь, приборнуудынь, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, математикын провинциальна багшын ахир бага салин мүнгөөр арай шамай худалдажа абтаһан гү, али бүтээгдэһэн бүхы юумэн гутаагдаһан юм.

Циолковский модошо дархашуулые хүлһэлжэ, газаахи монсогор модоор баригдаһан хуушан амбаар түхеэржэ, мүнөөнэй суута «замбуулинай светелко» барюулһан байгаа. Тиигэжэ Константин Эдуардович түрүүшынхиеэ өөрын кабинедтэй, хүдэлмэриин мастерскойтой болоо һэн.

Энэ даруу номгон хүн эндэ гуша шахуу жэл ажаһуугаа. Эрдэмтэд, конструкторнууд, космонавтнууд, гүрэнэй ажал ябуулагшад «агууехэ», «онсо шалгарһан» эрдэмтэн гээд тэрэнэй нэрые олон жэлэй үнгэрхэдэл хүндэлэн дурдадаг болоо һэн.

Калугадахи энэ гэртэ научна олон бодол түрэһэн, хэдэн арбаад статья бэшэгдэһэн, һонирхолтой уулзалганууд үнгэргэгдэһэн байна. Константин Эдуардовичай эндэ ажапууха үедэнь гурбан ехэ хүүгэдынь гээгдэһэн. Тушаалта эрдэмтэд тэрэнэй нээлтэнүүдые хэрэгсээдэггүй байһан. Хаанта засагай унаһан тухай мэдэхэдээ, арад зоной гүн сооһоо гараһан эрдэмтэдтэ ёһотой туһаламжа үзүүлэгдэхэ бээз гэжэ тэрэ найдаа һэн. Тиин тэрэ эндүүрээгүй. Циолковский Социалис академиин гэшүүнээр һунгагдаһан. Тэрээндэ пенси олгохо тухай тогтоол доро республикын Арадай Комиссарнуудай Соведэй бусад гэшүүдтэй хамта В. И. Ленин гараа табиһан юм.

1932 ондо бүхы орон дотор тэрэнэй 75 наһанай ойн баярай оршон байдалда тэмдэглэгдэхэдэ, Ажалай Улаан Тугай орденой түрүүшын кавалернүүдэй нэгэниинь болоо һэн.

1935 оной сентябрьда эрдэмтэн наһа бараа. Тэрэ бүхы зохёол бүтээлнүүдээ Эхэ орондоо түлбэригүйгөөр дамжуулһан. Тэрэнэй хүүр дээрэ хүшөө бариха, эрдэмтын нэрые зүүдэг үйлсөөрхи гэртэ Циолковскиин музей байгуулха тухай шиидхэбэри баталан абтаһан юм. Тэрэнь Калуга хотын хүндэтэ эрхэтэнэй наһа бараһанай һүүлдэ жэл үнгэрөөд байхада нээгдээ һэн.

1941 ондо фашистнууд музейе һандаргаһан юм. Харин тэдэниие үлдэн намнаһанай һүүлээр хоёр хахад һарын үнгэрхэдэ, эндэхи госпитальнуудта аргалуулжа байһан фронтовигууд болон сэрэгшэдтэ музей үүдэеэ сэлээ һэн. Тэрэ үедэ Циолковскиин түрэл хотоһоо хэдэн арбаад километртэ байлдаанууд боложо байгаа.

Константин Эдуардовичай түрэһөөр 100 жэлэй ойн үргэнөөр тэмдэглэгдэһэн 1957 он музейдэ шухала үйлэ хэрэг болоо һэн. Энэ үдэрэй һүүлээр оройдоол хоёр долоон хоногой үнгэрхэдэ Газарые тойрон дабшадаг дэлхэй дээрэхи анха түрүүшын хэмэл одон табигдаа һэн. Замбуулинаар ниидэлгын эхи табигшын ойтой эрдэмтэд болон конструкторнууд энэ ехэ үйлэ хэрэгые дашарамдуулһан...

«Замбуулинай түхеэрэ... дэй гол конструкторай... гойлдог коллективэй... оролдолгын аша туһа... нуудтань замбуулинай... зици уданшьегүй би... С. П. Королевой за... космодром дээрэһээ сэ... рагдаһан түрүүшын хэм... ной дублер Калугынхи... со омогорхолынь бо... һүүлдэ космонавтын ск... Нарата дэлхэйн түб... абаашагдаһан вымпе... буулгабаринууд, ракет... түхэл дүрсэнүүд, схе... таблицанууд болон бу... лэгүүд» бии болоо.

Агуухэ Октябрийн со... революциин 40 жэлэ... тээ Калугада К. Э. Ц... скиин нэрэмжэтэ косм... кын түүхын гүрэнэй... нээгдэһэн, харин Циолко... нэрэмжэтэ үйлсөөрки... гэр тэрэнэй филиал... гогдоһон юм. Жэл үн... 1968 оной октябрьда... расхаалай гэр-музей б... доо. Эрдэмтэ хүдэлм... дэй, эрдэмтын гэр бү... тын хүн зоной хүсэл... долгоор агууехэ хү... байдалые досоо уяр... руулһан гайхалтай му... гогдонхой.

Тиин мүнөөдэршье... хүдэлмэрилэгшэд хү... үргэлжэлүүлжэ, К. Э... ковскиин намтарые ш... нэ. Жэл бүри Калугад... гэгдэдэг заншалта «Ц... скиин уншалгануудта... хэлнүүдые хэхэдэз, бүх... юумэн тухай хөөрэж... байнабди.

Циолковскиин Дур... гэр-музейн байгуулаг... жэлэй туршада 2 мил... хуу айлшад манай түб... хэйн бүхы заха бүле... ерэжэ хараһан байна.

Алексей Кос...
К. Э. Циолковскиин... музейе д... эрдэмтын аша ...

ХИЛЭЭМЭН ТУХАЙ БОДОМЖОНУУД

(Уншагшадай бэшэгүүдые шэнжэлхэдэ...)

Манай стол дээрэхи эдеэ хоол олон янзын, улам шэмэ шанартай боложо байна. Хүнүүдэй эдеэ хоолдо овощ, һүөөр хэгдэһэн продуктнууд элбэг. Гэбэшье эндэ хилээмэн урда мэтэ өөрынгөө хүндэтэ һуурииие батаар эзэлнэ.

Хүнэй бэе махабадта хэрэгтэй белогой 30 процентнь, углевод, витаминуудай, мүн фосфорой дабһан ба түмэрэй бодосуудай хахадынь хилээмэнһээ хангагдана. Калориингоо талаар эдеэ хоолой зүйлнүүд сооһоо хилээмэн 40 процентыень эзэлнэ.

Хилээмэ, бүүлхэнүүдые, мүн макароной зүйлнүүдые промышленность улам тоггууритай ехээр үйлэдбэрилнэ. Гэхэтэй хамта эрхим сортын гурилаар баригдаһан хилээмэнэй худалдаанда үшөөл багаар гаргагдаһые худалдан абагшад лаб анхарһан байха. Жэшээлбэл, энээн тухай Свердловскдо ажаһуудаг, үйлэдбэриин «Уралхиммаш» нэгэдэлэй хабсаргагшадай бригадир А. Касьянов, Саратовска областиин Радищевай нэрэмжэтэ совхозой механизатор А. Зотов болон бусад уншагшад мэдээсээ.

Иимэрхүү бэшэгүүдые шэнжэлхыень СССР-эй хилээмэнэй продуктнуудай министр Григорий Сергеевич Золотухиниие ТАСС-ай корреспондент гуйһан байна.

— Эрхим шанартай хилээмэ ехээр гаргаха гуйлтатай бэшэгүүд Министерствэдэшье ерэдэг,—гэжэ Григорий Сергеевич хэлээд,—хав хаанагүй манай предприятинууд улад зоной хэрэглэмжые бүүлхэ, сдобно зүйлнүүдээр, сүүшхэ, сухааряар үшөөл хангаагүй. Эрхим сортын гурилаар, мүн һайнаар тээрмэдэгдэһэн хара тараанай гурилаар баригдаһан хилээмэ болон бүүлхэнүүдые хүн зон ехээр хэрэглэнэ—гээд нэмэбэ.

Ажалшадай гуйлта, хүсэлэнгые бидэ анхаралтайгаар шэнжэлжэ, тэрээгээр зохихо хэмжээнүүдые абанабди. Зүгөөр эндэ нэгэл юумэндэ анхаралаа хандуулхаар. Продукциин шанар гансашье хилээмэ баригшын арга шадабариһаа бэшэ, мүн хэрэгтэй зүйлнүүдһээнь (гурил, бусад холисонууд), тэрэшэлэн үйлэдбэриин техническэ хангалгаһаа, хилээмэнэй заводуудай болон макароной фабрикануудай материально-техническэ үндэһэ һуурииие бэхижүүлһэнһээ сэхэ холбоотой. Орон доторнай хилээмэнэй хуушарһан заводууд олон. Минлегпищемашай машина бүтээлгын предприятинууд автомат арга болон комплексно-оньһожоруулагдамал лини байгуулха түхеэрэлгэнүүдые мүнөө болотор бүтээжэ гаргаагүй байһаар. Энээнһээ уламжалан, жэшээлбэл, бүүлхэ, сдобын жэжэ зүйлнүүд, мүн сухаари, сүүшхэнүүд хүсэд бэшэ түхеэрэлгэтэй, гарай хүсөөр хэгдэдэг ажалтай предприятинуудта үйлэдбэрилэгдэнэ.

—Григорий Сергеевич, эдэ олон асуудалнууд мүн танайшье министерствэдэ шиидхэгдэхээр ха юм.

—Иимэ. Бэлэдхэлэй министерствые хилээмэнэй продуктнуудай министерство болгон хубилгахада, ондоогоор хэлэбэл, орооһо тараа бэлэдхэлгын, буйлуулгын ба эсэсэй продукт үйлэдбэрилгын асуудалнуудые захиргаанай нэгэ органда шиидхэдэг болоходонь, олохон «зангилаанууд» түргэн «тайлагдаха» аргатай. Тэрэшэлэн хилээмэ бариха ба макароной һалбариин промышленностиие экономическа шэнэ хүтэлбэрилгын онол аргаар хубилгахада тогтоогдоһон даабаряа дүүргэхэ, үйлэдбэрилжэ байһан продукциингаа шанарые һайжаруулха талаар органуудай харюусалгань дээшэлнэ.

Ажалшадай олон тоото дурадхалнуудһаа уламжалан хилээмэ бүүлхын, макароной зүйлнүүдэй шанарые һайжаруулха талаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ һайшаагдаһан һанамжа хадаа ажабайдалай онсо шухала һалбарииие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ анхаралай хандуулагдаһые гэршэлнэ.

— Хараалагдаһан хэмжээнүүд тухай тодорхойгоор хөөрэхыетнай уншагшад гуйна.

— Нэн түрүүлэн 1987 оной эхинһээ эрхим сортын шэниисын болон хара тараанай гурилаар хилээмэн ехээр баригдадаг болохоор хараалагдана. СССР-эй Минхлебопродуктнуудай предприятинуудта эрхим сортын шэниисын гурилаар хилээмэ бариха хэмжээн 1990 ондо 2,2 дахин дээшэлжэ, 1987 ондо 900 мянган тоннодо хүргэгдэхэ байна. Бүүлхэ болон сдобын зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ баригдаһан бүхы хилээмэнэй хорин процентдэ хүргэгдэхэ юм. Энэ зорилго бэелүүлхэдэмнай манда колхоз, совхозууд туһалха ёһотой. Ажахынууд һайн шанартай хилээмэ барихаар шэниисэ жэл бүхэндэ улам ехээр ургуулха, бэлэдхэхэ болоно. Ушарынь хадаа колхоз, совхозууд һайн шанартай тараа худалдахадаа, гүрэнһөө нэмэлтэ түлбэри горитойхоноор абаха юм.

— Үшөө иимэ һонирхолтой бэшэг. «Урдахи стол дээрэмнай хангалтама үнэртэй, зөөлэн, амтатай хилээмэнэй таһалгаряагүй байхын тула бидэ саашадаашье иимэ шэниисэ ехээр таридаг байхаар хараалнабди, — гэжэ Ставрополиин хизаарта мэдээжэ болоһон тараашан Ипатовска районой Ипатовай нэрэмжэтэ колхозой, В. Тертышников һанамжаяа хубаалдана. — Хүсэтэй, хатуу шэниисын гурилаар амтатай хилээмэ баридаг шадабаритайшуул Ипатовска районой һууринуудта үнинһөө суутай юм. Жэшээлбэл, хүршэ Светлоград городто хилээмэ һайндэрэй бэлэг болгон худалдажа абамаар байдаг. Амтатай, хангалтама һайн хилээмэн гээшэ тараашанай, гурил татагшын, хилээмэ баригшын хамтын ажал мүн. Амтархан эдигдэһэн хилээмэнэй түлөө бии болгоһон бариһан хүндэнь хододоо доро дохихо дуран хүрэдэг. Хизаарай түб хотодо хирэ-хирэ болоод лэ ошоходоо магазинуудта батоной, булкын элбэгээр худалдаанда табигданхай байхыень харадагби. Теэд городто кооператорнууд магазин-пекарни нээжэ, тэндэ жэжэхэнээр баригдаһан элдэб зүйлэй хилээмэ халууханаар худалдадаг болоо юм. Эндэ хилээмэнэйнь үнэ сэнгэй дээгүүршье һаань, худалдан абаха дуратайшуул олоор сугларанхай байдаг. Шадамар бэрхээр хоолос ургуулагшадай технологиие хилээмэ бариха һайн технологиор батадхахада яһала аша үрэтэй байна гээшэл.

— Мэдээжэ тараашанай һанамжые хүсэдөөр зүбшөөнэб. Манай һалбарида хэхэ юумэн үшөө ехэ. Энэ табан жэлэй туршада ороной элдэб районуудта хилээмэ бариха 240 предприяти барихаар, үргэдхэхөөр, һэльбэн шэнэлхээр хараалнабди. Гурил гаргадаг предприятинуудай үйлэдбэриин хүсэнэй дүрбэнэй гурбан хубиһаа ехэнь шэнэлэгдэхэ юм. Бүхыдөө орон доторнай эрхим сортын гурил гаргалгые ойрын жэлнүүдтэ хоёрһоо үлүү дахинаар дээшэлүүлхээр хараалагданхай.

Һүнэй продуктнуудые болон шанаржуулгын бусад зүйлнүүдые хэрэглэжэ, һайн шанартай гурилаар хилээмэ барилгаяа улам дээшэлүүлхээр хараалнабди. Иимэ продукциин хэмжээн жэлдээ 18 миллион тонноһоо бага бэшэ байха юм. Тиихэдэ коллективүүдэй бүхы хүсэеэ хүн зоной эгээл дуратай хилээмэ бүүлхын зүйлнүүдые гаргаха хүдэлмэридэ элсүүлхэ байна.

Һайжаруулан хубилгагдаһан рецептээр шэнэ зургаан зүйлэй хилээмэн ехээр гаргагдахаар шиидхэгдээ. Эдэнэй дунда хара тараанай холисотой нэгэдэхи сортын шэниисын гурилаар гурбан зүйлэй хилээмэн баригдаха юм. Тэрэнь российский, столичный, дарницкий гэжэ нэрэтэй. Энэ хилээмэн бүхы сэгнэлтынгээ ёһоор бусадһаа ондоохон, зөөлэхэн сагаан, хара хилээмэнэй хангалтама үнэртэй байха, Амта, шанараараа иимэ хилээмэнтэй жэшэхэ юумэн үшөө үгы байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Тэрэшэлэн тусгаар түхэл шэнжэтэй сагаан хилээмэ бариха арга нэбтэрүүлэгдэхээр зууршалагдаа. Энэ хилээмэн эрхим сортын шэниисын, мүн нэгэдэхи, хоёрдохи сортын гурилаар баригдаха юм. Зарим заводуудта иимэ хилээмэ гаргажа туршахадань, шанарынь яһала һайн байгаа. Энэ хилээмэнэй дабһа, шиигынь тааруугаар хубаарилагдажа, гаргашалагдаха эһээбэриинь нормо нээгдэһэн байха юм. Эдэ бүгэдын ашаар иимэ хилээмэнэй хэмжээн мүнөө беригдадаг хилээмэнһээ 5 шахуу процентээр, харин белогойнь бодосууд 5—7 процентээр дээшэ байха болоно.

— Нилээд хүшэрхэноор олдодог хилээмэнэймнай үнэ сэн хэмһээ үлүү хямда бэшэ гү, гэһэн асуудал олохон бэшэгүүд соо табигдаа.

— Энэ асуудал юрын бэшэ, хуулита ёһоороо табигдаа гэхэ байнаб. Мүнөө бии байгаа сортын хилээмэнэй үнэ сэн тэрэл хэбээрээ үлөөгдэхэ гэжэ тэмдэглэхэ байнаб.

Манай хилээмэ баридаг промышленность шэнэ сортнуудай эрхим шанартай, амтатай, хангалтама үнэртэй, түргэн хатахагүй хилээмэ гаргахаар түрүү арга нэбтэрүүлжэ захалхань гэжэ урид хэлээ һэм. Теэд иимэ хилээмэ барихадаа, элдэб нэмэлтэнүүд хэрэгтэй болохоһоо гадна зарим сортын гурил шанартай сортын талхаар һэлгэгдэхэ юм. Тодорхойлбол, шэнэ сортын хилээмэ барихадаа, хоёрдохи сортын гурил нэгэдэхи сортын талхаар һэлгэгдэхэ ёһотой. Олонхи ушарта нэгэдэхи сортын гурилай орондо бүри эрхим сортын гурил хэрэглэгдэхэ байна. Тиимэһээ эдэ бүгэдэмнай мүнгэнэй, нилээд нэмэлтэ гаргашатай байха гээшэ. Тобшолбол, энээндэ 200 гаран миллион түхэриг гаргашалагдахаар түсэблэгдэнэ. Тиимэһээ шэнэ сортын хилээмэнэй үнэ сэн үйлэдбэриингөө гаргашатай тааралдуулагдаһан, ондоо байха болоно. Экономистнуудай тооложо тодорхойлһоной ёһоор, шэнэ сортын хилээмэ мүнөө үеын хэмжээгээр худалдажа абаһан хүн бүхэн өөрынгөө гаргашые үдэр соо нэгэ мүнгөөр нэмэхэ байна. Зүгөөр энэ гаргашань худалдажа абаһан шэнэ сортын хилээмэнэй эдисэтэй һайн шанараар харюулагдаха юм. Хилээмэнэй амта шанар дунда зэргээр табан процентээр дээшэлүүлэгдэхэ байна.

— Хилээмэ баригшадай салин түлбэритэй холбоотой, мүн тэдэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ, ажалайнь, ажаһуудалайнь эрхэ байдал һайжаруулха тухай асуудал бэшэгүүд соо табигданхай.

— КПСС-эй ЦК-гай Политбюро ерэхэ жэлэй эхинһээ хилээмэ баридаг предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые урмашуулха тарифна түлбэри, тушаалтанай салин хүлһэ, мүн һүниин сагта ажаллаһанай түлөө нэмэлтэ түлбэрииень дээшэлүүлхээр хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гээшэ шухала хэрэгтэй гэжэ тоолоо.

Эндэ тэдэнэй ажал, ажаһуудалые һайжаруулхаар ехэ юумэн хараалагданхай. Тэрэшэлэн предприятинуудые техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ, һэльбэн шэнэлхэ, бариха, мүн технологическа шэнэ лининүүдые зохёон байгуулжа ашаглаха, иимэ түхеэрэлгэнүүдээр улам үргэнөөр хангадаг болохо ехэхэн хэмжээнүүд хараалагдаа. Энээндэ бүхыдөө 1,2 миллиард гаран түхэригэй мүнгэн һомологдохонь.

Хилээмэ бариха промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ бүхыдөө 500 мянган шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаха юм. Һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй эмхинүүдые үргэдхэлгэдэ 11 миллион түхэриг мүнгэн һомологдохонь. Тэрэшэлэн социальна хүгжэлтын бусад хэмжээнүүд хараалагданхай.

Хилээмэ баридаг мастерай нэрэ хүндые һэргээхын тула тусхай техническэ мэргэжэлэй училищинуудта 35 мянган хүдэлмэришэдые һурган бэлдэхээр түсэблэгдэнэ. Тиихэдэ 250 мянган хүн үйлэдбэри дээрэ таһалгаряагүй бэлэдхэл гараха, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ болоно.

Эдэ бүхы хэмжээнүүд нэн түрүүлэн хилээмэнэй заводуудай, макароной предприятинуудай хүдэлмэриие нилээд һайжаруулжа, үйлэдбэрилэгдэхэ продукциин шанарые дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаха байна.

(ТАСС).

Ханинар.
ТАСС-ай фотохронико.

СПОРТ

ХОЁРДОХИ ЖЭЛЭЭ ШАЛГАРБА

Транспорт дээрэ хүдэлдэг дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудай хүдэлмэрилэгшэдэй спартакиадада волейболоор һүүлшын наадан үнгэргэгдэбэ.

Али командын гэшүүд эрхим бэрхээр наадааб, спартакиадын дүнгөөр физкультурын али коллективүүд эрхимдэ тоологдохоб гэһэн болон бусад асуудалнуудта волейболоор үнгэргэгдэһэн түгэсхэлэй наадануд харюу үгэжэ шадаха байгаа. Юуб гэхэдэ, мүрысөөндэ хабаадаһан зургаан команда урда тээнь үнгэргэгдөөд ябаһан наадануудай дүнгөөр ондо ондоо байдалтай болоод ябаа ха юм.

Волейболоор үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй нааданда хабаадагшад абаһаар хоёр бүлэг боложо хубаарһан юм. Нэгэдэхи бүлэгтэ наадаһан Улаан-Үдын станциин дотоодын хэрэгүүдэй линейнэ таһагай командын гэшүүд бэлэдхэл һайнтай байһанаа түрүүшынгээ уулзалгадаа харуулжа эхилбэ. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн тула бүхы наадануудаа ульгам бэрхээр наадажа шадаа бшуу. Улаан-Үдын волейболистнууд Тайшет станциин, управлениин аппарадай командануудые тус тустань 2:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, Эрхүү хотын аэропортын командатай түгэсхэлэйнгөө наада үнгэргэхэ болобо.

Эрхүүгэй команда түрүүшын партида Улаан-Үдын волейболистнуудые шүүжэ, наада хараха ерэгшэдые ехэтэ баясуулһан байгаа. Харин хоёрдохи партида Улаан-Үдын командын гэшүүд шадамар бэрхэ хамгаалга, добтолго эмхидхэжэ шадаа. Эндэ командын добтологшо Юрий Орловой сохиһон бүмбэгэ абажа шадамаар спортсменүүд Эрхүүгэй командада үсөөн байгаа. Түгэсхэлэй гурбадахи парти Улаан-Үдэ станциин хүдэлмэрилэгшэд Мязин, Орлов, Малков, Евлоев, Антонов, Цыбиков гэгшэд ёһотойл бэрхэ спортсменүүд байһанаа харуулжа, нүгөөдүүлээ 3:1 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараба. Иигэжэ Улаан-Үдын волейболистнууд түгэсхэлэй нааданда илажа гарахадаа, хоёрдохи жэлээ управлениин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

С. РЕЛИН,
милициин хүдэлмэрилэгшэ.

НАЙМАНҺАА НАЙМАН

Эрэшүүлэй дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ наймадахи уулзалга үнгэргэгдэһэн, хойшолуулагдаһан партинууд наадагдаһан байна.

Бүхы шатаршадай дунда ЛВРЗ-гэй тоо бүридхэлэй түбэй инженер Игорь Брылев хэзээ хэзээнэйхипээ бэрхээр наадажа ябана. Тэрэ 6-дахи, 7-дохи, уулзалгануудта багшанарай институдай студент Тимур Ивановые, ЛВРЗ-гэй инженер Анатолий Раднаевые, Түнхэнэй районой Василий Токуреновые ухаан бодолоо яһала гүйлгэжэ, хүнгэн бэшэ илалта түйлажа шадаһаниинь һайшаалтай. Брылев хойшолуулагдаһан гурбан наадаяа үргэлжэлүүлхэдээ, бултандань илажа гараа бшуу.

Шатарай ветеран, ВАСХНИЛ-ай Буряадай филиалай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Базаржап Сампилов Виктор Назимовые шүүжэ, шухала очкотой болоо. Үнгэрэгшэ жэлэй чемпион Илья Елсуков һанаһандаа хүрэжэ наадаагүй. Тэрэ табадахи нааданда Сампиловта, зургаадахида Назимовта шүүгдээ.

Наймадахи нааданай һүүлээр Игорь Брылев абажа болоомоор найманһаа найман очкотойгоор, мүрысөөнэй таблица толгойлжо эхилбэ. Базаржап Сампилов—7, Назимов, Елсуков гэгшэд тус тустаа 5.5 очкотой болобо.

Л. ГАРМАЕВА.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ. «Хүсэ шадалыемнай арьбадхагша» — уншагшын түрүү бэшэг. «СССР—Инди: һайн, хүршэ ёһоной харилсаа холбоон», «Совет-Индиин хөөрэлдөөнүүд эхилбэ» — ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин. Республикын нютаг нютагай һонин.

Хоёрдохи хуудаһан тематическа. Шэнэдхэлгын, хубилгалгын замаар. «Ёһотой эзэн байха» — семинар-зүблөөн тухай тоосоон.

Гурбадахи хуудаһанда. Һургуулиин реформые бэелүүлнэбди. «Зохёохы ажалай шатанууд» — Г. Рыбинагай статья. «Элитэ революционер-большевик» — Д. Шагдуровай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Харгын дүрим сахиха тухай материалнуудай суглуулбари. «Хүнэй хуби заяан» —фото-мэдээсэл. Та юугээр һонирхонобта? «Нюдэ хужарлуулма»— Г. Лепинскихэй корреспонденци. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

Редакторай орлог... Ц. Б. ЦЫРЕНДОР...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ —2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов —2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие—2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73 п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00775. Заказ № 274. Индекс 04609